Kohtulahendite kogumik

KOHTUJURISTI ETTEPANEK
EVGENI TANCHEV
esitatud 2. juulil 2020[1]

Kohtuasi C-265/19

Recorded Artists Actors Performers Ltd
versus
Phonographic Performance (Ireland) Ltd,
Minister for Jobs, Enterprise and Innovation,
Iirimaa,
Attorney General

(eelotsusetaotlus, mille on esitanud High Court (kõrge kohus, Iirimaa))

Eelotsusetaotlus – Pädevuse jagunemine liidu ja liikmesriikide vahel – WIPO esituste ja fonogrammide leping (1996) – Esitajate „võrdse kohtlemise“ kohustus – Rahvusvahelistest reservatsioonidest tulenevad erandid sellest kohustusest – Liidu ainupädevus või liikmesriikide pädevus määrata nende reservatsioonide põhjal kindlaks, millise kolmanda riigi esitajatel on õigus saada õiglast tasu – Direktiiv 2006/115/EÜ – Artikkel 8

1. Käesolev eelotsusetaotlus, mille on esitanud High Court (kõrge kohus, Iirimaa), käsitleb direktiivi 2006/115/EÜ[2] artikli 8 tõlgendamist koostoimes 20. detsembril 1996 Genfis vastu võetud ja Euroopa Ühenduse nimel nõukogu otsusega 2000/278/EÜ[3] heaks kiidetud Maailma Intellektuaalse Omandi Organisatsiooni (edaspidi „WIPO“) esituste ja fonogrammide lepingu (edaspidi „WPPT“) artiklitega 4 ja 15.

2. Oma küsimustes palub eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt selgitada, millised esitajad (ja tootjad) saavad direktiivi 2006/115 artikli 8 lõike 2 alusel kasutada õigust „õiglasele tasule“. Seega puudutavad eelotsuse küsimused selle sätte kohaldamisala, ehkki esimese, teise ja kolmanda küsimuse sõnastus viitab eeskätt liidu ja asjasse puutuvas osas ka liikmesriikide rahvusvahelistele kohustustele.

3. Sisuliselt küsib eelotsusetaotluse esitanud kohus, kas WPPT artiklis 4 ette nähtud võrdse kohtlemise nõue on kohaldatav direktiivi 2006/115 artikli 8 lõikele 2 ning – teises, kolmandas ja neljandas küsimuses – milline kaalutlusõigus on liikmesriikidel direktiivis ette nähtud ühekordse õiglase tasu saajate suhtes, sealhulgas juhtudel, kui WPPT võimaldab teha reservatsioone ja kohaldub Rooma konventsioon.

1 Algkeel: inglise.

2 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 12. detsembri 2006. aasta direktiiv rentimis- ja laenutamisõiguse ja teatavate autoriõigusega kaasnevate õiguste kohta intellektuaalomandi vallas (kodifitseeritud versioon) (ELT 2006, L 376, lk 28).

3 16. märtsi 2000. aasta otsus (EÜT 2000, L 89, lk 6; ELT eriväljaanne 11/33, lk 208).

I. Õiguslik raamistik

A. Rooma konventsioon

4. Teose esitaja, fonogrammitootja ja ringhäälinguorganisatsiooni kaitse rahvusvaheline konventsioon on vastu võetud 26. oktoobril 1961 Roomas (edaspidi „Rooma konventsioon“).

5. Rooma konventsiooni artiklis 4 on sätestatud:

„Osalisriik tagab riikliku kohtlemise teose esitajale, kui üks järgmistest tingimustest on täidetud:

a) esitus toimub teises osalisriigis;

b) esitus on salvestatud fonogrammile, mida kaitstakse konventsiooni artikli 5 kohaselt;

c) esitus, mis ei ole salvestatud fonogrammile, antakse edasi saates, mida kaitstakse konventsiooni artikli 6 kohaselt.“

6. Sama konventsiooni artiklis 5 on sätestatud:

„1. Osalisriik tagab riikliku kohtlemise fonogrammitootjale, kui üks järgmistest tingimustest on täidetud:

a) fonogrammitootja on teise osalisriigi kodanik (kodakondsuskriteerium);

b) heli on esmakordselt salvestatud teises osalisriigis (salvestuskriteerium);

c) fonogramm on esmakordselt avaldatud teises osalisriigis (avaldamiskriteerium).

2. Kui fonogramm on esmakordselt avaldatud mitteosalisriigis, kuid see on esmakordsest avaldamisest 30 päeva jooksul avaldatud ka osalisriigis (samaaegne avaldamine), loetakse fonogramm esmakordselt avaldatuks osalisriigis.

3. Osalisriik võib Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni peasekretäri juurde deponeeritud teates deklareerida, et ta ei kohalda kas avaldamiskriteeriumi või salvestuskriteeriumi. Sellise teate võib deponeerida konventsiooni ratifitseerimise, vastuvõtmise või sellega ühinemise ajal või hiljem; viimasel juhul jõustub teade kuue kuu möödumisel selle deponeerimisest.“

B. WPPT

7. Nii liit kui ka kõik liikmesriigid on WPPT osalised (nagu on teiste seas ka Ameerika Ühendriigid).

8. WPPT artikli 1 lõikes 1 on ette nähtud:

„1. Ükski käesoleva lepingu säte ei kitsenda olemasolevaid kohustusi, mis lepinguosalistel on üksteise vastu [Rooma konventsiooni] kohaselt.“

9. WPPT artikli 2 punktide a, b, d, e ja g kohaselt kehtivad järgmised mõistete määratlused:

„a) *teose esitajad* – näitlejad, lauljad, muusikud, tantsijad või muud isikud, kes esitavad, laulavad, retsiteerivad, mängivad, tõlgendavad või esitavad muul viisil kirjandus- või kunsti- või rahvakunstiteoseid;

b) *fonogramm* – esituse helidest või muudest helidest või helisid esindavatest märkidest tehtud salvestus, mis on muus vormis kui kinematograafia- või muu audiovisuaalne teos;

[…]

d) *fonogrammitootja* – füüsiline või juriidiline isik, kelle algatusel ja vastutusel tehakse esituse helide või muude helide või neid esindavate märkide esimene salvestus;

e) *salvestatud esituse või fonogrammi avaldamine* – salvestatud esituse või fonogrammi koopiate pakkumine üldsusele õiguse valdaja nõusolekul ja tingimusel, et üldsusele pakutakse küllaldane kogus koopiaid;

[…]

(g) *esituse või fonogrammi „üldsusele edastamine“* – mis tahes muude vahendite kui ringhäälingus ülekandmise abil esituse helide või muude helide või fonogrammile salvestatud helisid esindavate märkide edastamine üldsusele. Artikli 15 kohaldamisel hõlmab üldsusele edastamine fonogrammile salvestatud helide või neid esindavate märkide üldsusele kuuldavaks tegemist.“

10. WPPT artiklis 4 „Võrdne kohtlemine“ on ette nähtud:

„1. Iga lepinguosaline kohaldab käesolevas lepingus konkreetselt antud ainuõiguste ja käesoleva lepingu artikli 15 kohase õiglase tasu saamise õiguse osas teiste osalisriikide kodanike suhtes, nagu on määratletud artikli 3 lõikes 2, sama kohtlemist nagu oma kodanike suhtes.

2. Lõikes 1 sätestatud kohustust ei kohaldata, kui teine lepinguosaline kasutab käesoleva lepingu artikli 15 lõikega 3 lubatud reservatsioone.“

11. WPPT artiklis 15 on ette nähtud:

„1. Teose esitajatel ja fonogrammitootjatel on õigus saada ühekordset õiglast tasu kaubanduslikel eesmärkidel avaldatud fonogrammide otsese või kaudse kasutamise eest ringhäälingus ülekandmiseks või mis tahes edastamiseks üldsusele.

2. Lepinguosalised võivad oma siseriiklikes õigusaktides kehtestada, et teose esitaja või fonogrammitootja või mõlemad võivad kasutajalt nõuda ühekordset õiglast tasu. Lepinguosalised võivad jõustada oma siseriiklikud õigusaktid, mis teose esitaja ja fonogrammitootja vahelise lepingu puudumisel näevad ette tingimused, mille kohaselt esitajad ja fonogrammitootjad ühekordset õiglast tasu jagavad.

3. Mis tahes lepinguosaline võib WIPO peadirektorile esitatud teatises deklareerida, et ta kohaldab lõike 1 sätteid üksnes teatavate kasutuste suhtes või piirab nende kohaldamist mingil muul viisil või ei kohalda neid üldse.

4. Fonogrammide üldsusele kättesaadavaks tegemist kaabel- või kaablita sidevahendite kaudu nii, et isikud pääsevad neile ligi enda valitud kohas ja enda valitud ajal, käsitletakse käesolevas artiklis fonogrammide avaldamisena kaubanduslikul eesmärgil.“

12. Ühisdeklaratsioonides artikli 15 kohta on märgitud:

„Artikkel 15 ei anna täit lahendust digitaalajastu teose esitajate ja fonogrammitootjate ringhäälingus ülekandmise ja üldsusele edastamise õiguste taseme küsimusele. Delegatsioonid ei suutnud saavutada konsensust teatavate asjaolude korral antavate ainuõiguste aspekte käsitlevate eri ettepanekute või reservatsioonide võimaluseta antavate õiguste osas ja jätsid seetõttu küsimuse tulevikus lahendamiseks.

Artikkel 15 ei takista käesoleva artikli kohaste õiguste andmist rahvakunstiteoste esitajatele ja rahvakunstiteoste fonogrammide tootjatele, kui selliseid fonogramme ei ole avaldatud kaubandusliku tulu saamiseks.“

13. WPPT artikli 23 lõikes 1 on ette nähtud:

„Sätted õiguste teostamise kohta

1. Lepinguosalised kohustuvad oma õigussüsteemide kohaselt vastu võtma käesoleva lepingu kohaldamise tagamiseks vajalikke meetmeid.“

C. Direktiiv 2006/115

14. Selle direktiivi põhjendustes 5, 12, 13 ja 16 on märgitud:

„(5) Autorite ja esitajate järjepidev loometegevus ja kunstiline tegevus eeldab piisavat sissetulekut ning eelkõige fonogrammide ja filmide tootmiseks vajalikud investeeringud on eriti suured ja riskantsed. Sellise sissetuleku ja tehtud investeeringute tagasisaamise saab tulemuslikult kindlustada ainult juhul, kui asjaomaste õiguste omanikele on tagatud piisav õiguskaitse.

[…]

(12) Tuleb kehtestada kord, mis tagaks, et autorid ja esitajad saavad neile mõeldud õiglase tasu ning et neil on võimalik usaldada selle õiguse haldamine neid esindavatele kollektiivse esindamise organisatsioonidele.

(13) Õiglast tasu võib maksta ühes või mitmes osas kas lepingu sõlmimise ajal või pärast seda. Sellisel puhul tuleks võtta arvesse asjaomaste autorite ja esitajate panuse olulisust fonogrammi või filmi puhul.

[…]

(16) Liikmesriikidel peaks olema võimalik sätestada üldsusele ülekandmise ja edastamise osas autoriõigusega kaasnevate õiguste omanike ulatuslikum kaitse kui nõutud käesoleva direktiivi sätetes.“

15. Direktiivi 2006/115 artikli 7 lõikes 1 on sätestatud:

„Salvestusõigus

1. Liikmesriigid näevad esitajatele ette ainuõiguse lubada või keelata oma esinemiste salvestamine.“

16. Kõnealuse direktiivi artikli 8 lõigetes 1 ja 2, mis on täpselt samasugused nagu direktiivi 92/100/EMÜ[4] artikli 8 lõiked 1 ja 2, on sätestatud:

„1. Liikmesriigid näevad esitajatele ette ainuõiguse lubada või keelata oma esituste ülekandmine ringhäälingus kaablita vahendite abil ja nende edastamine üldsusele, kui esitus ise ei ole ülekantav esitus ja kui see ei ole tehtud salvestuse põhjal.

4 Nõukogu 19. novembri 1992. aasta direktiiv rentimis- ja laenutamisõiguse ja teatavate autoriõigusega kaasnevate õiguste kohta intellektuaalomandi vallas (EÜT 1992, L 346, lk 61; ELT eriväljaanne 17/01, lk 120).

2. Liikmesriigid näevad ette õiguse, mille eesmärk on tagada, et kasutaja tasub ühekordse õiglase tasu, kui kommertseesmärkidel avaldatud fonogrammi või sellise fonogrammi reproduktsiooni kasutatakse ülekandmiseks kaablita vahendite abil või muul moel üldsusele edastamiseks, ning millega tagatakse, et kõnealune tasu jagatakse asjaomaste esitajate ja fonogrammi tootjate vahel. Esitajate ja fonogrammitootjate vahelise lepingu puudumise korral võivad liikmesriigid sätestada tingimused, mille kohaselt see tasu nende vahel jagatakse."

17. Direktiivi 2006/115 artiklis 11 „Ajaline kohaldatavus" on sätestatud:

„1. Käesolevat direktiivi kohaldatakse kõigi selles direktiivis osutatud autoriõigusega kaitstud teoste, esituste, fonogrammide, ringhäälingusaadete ja esmasalvestuste suhtes, mis olid liikmesriikide autoriõigust ja sellega kaasnevaid õigusi käsitlevate õigusaktide kohaselt kaitstud 1. juulil 1994 või mis vastasid sel kuupäeval käesolevas direktiivis sätestatud kaitse tingimustele."

D. Liikmesriigi õigus

18. Autoriõiguse ja sellega kaasnevate õiguste 2000. aasta seaduse (Copyright and Related Rights Act 2000 (No 28 of 2000); edaspidi „autoriõiguse seadus") §-s 38 on ette nähtud teatavates olukordades seadusest tulenev õigus litsentsile. Muu hulgas on seal sätestatud:

„(1) […] kui isik kavatseb:

a) esitada üldsusele avatud kohas fonogrammi, või

b) lülitada fonogrammi ringhäälingu- või kaabelleviprogrammi,

on tal õigus seda teha, kui ta:

i) nõustub tasuma niisuguse esitamise eest või ringhäälingu- või kaabelleviprogrammi lülitamise eest makseid litsentse väljastavale organisatsioonile, ja

ii) täidab käesoleva paragrahvi nõudeid.

(2) Isik võib kasutada õigust esitada fonogrammi üldsusele avatud kohas või lülitada fonogrammi ringhäälingu- või kaabelleviprogrammi, kui ta:

a) teatab igale asjaomasele litsentse väljastavale organisatsioonile oma kavatsusest esitada fonogramme üldsusele avatud kohas või lülitada fonogramme ringhäälingu- või kaabelleviprogrammi,

b) teatab igale niisugusele organisatsioonile kuupäeva, mil ja millest alates ta kavatseb esitada fonogramme üldsusele avatud kohas või lülitada fonogramme ringhäälingu- või kaabelleviprogrammi,

c) tasub litsentse väljastavale organisatsioonile maksed […]

[…]".

19. Autoriõiguse seaduse §-s 184 on kirjeldatud asjaolusid, mille korral muu hulgas on fonogramm autoriõigusega kaitstav. Seal on sätestatud:

„(1) Kirjandus-, draama-, muusika- või kunstiteos, fonogramm, film, avaldatud väljaande tüpograafiline kujundus või algupärane andmebaas on autoriõigusega kaitstav siis, kui see õiguspäraselt esimest korda avalikustatakse:

a) Iirimaal; või

b) riigis, territooriumil või alal, millele laieneb asjakohane käesoleva osa säte.

(2) Käesoleva paragrahvi kohaldamisel loetakse teose õiguspärane avalikustamine ühes riigis, ühel territooriumil või alal selle teose õiguspäraseks esmakordseks avalikustamiseks ka siis, kui teos avalikustatakse samal ajal õiguspäraselt mujal, ja selles mõttes peetakse samal ajal avalikustamiseks avalikustamist eelnenud 30 päeva jooksul.“

20. Autoriõiguse seaduse §-s 288 on sätestatud:

„Esitus on käesoleva osa ja IV osa sätete kohaldamisel kvalifitseeruv esitus juhul, kui esitaja on kvalifitseeruv õigussubjekt või kvalifitseeruv isik või kui esitus toimub kvalifitseeruvas riigis, kvalifitseeruval territooriumil või kvalifitseeruval alal käesoleva peatüki tähenduses.“

21. Sama seaduse §-s 287 on sätestatud:

„Käesolevas osas ja IV osas on kasutatud järgmisi mõisteid:

„kvalifitseeruv riik“ –

a) Iirimaa,

b) muu [Euroopa Majanduspiirkonna (EMP)] liikmesriik, või

c) § 289 alusel vastu võetud määruse kohaselt selle paragrahvi alusel nimetatud riik;

„kvalifitseeruv õigussubjekt“ – kvalifitseeruva riigi kodanik või õigussubjekt või isik, kelle asukoht või alaline elukoht on kvalifitseeruvas riigis; ja

„kvalifitseeruv isik“ – Iirimaa kodanik või isik, kelle asukoht või alaline elukoht on Iirimaal.“

22. Autoriõiguse seaduse § 289 lõikes 1 on sätestatud:

„Valitsus võib oma määrusega nimetada kvalifitseeruvaks riigiks, mis on käesoleva osa ja IV osaga ette nähtud kaitse all, mis tahes riigi, territooriumi või ala, mille suhtes valitsus on veendunud, et sealsete õigusnormidega on tagatud või tagatakse piisav kaitse iirimaistele esitustele.“

II. Põhikohtuasjas arutatava vaidluse faktilised asjaolud ja eelotsuse küsimused

23. Vaidlus põhikohtuasjas puudutab üldsusele avatud kohas esitamise või ringhäälingus muusikafonogrammi edastamise eest makstavate litsentsitasude kogumist ja jaotamist. Riigi õigusaktide kohaselt on baari, ööklubi või muu üldsusele avatud koha omanik, kes soovib esitada muusikafonogramme, kohustatud maksma sellise kasutamise eest litsentsitasu. Samamoodi peab isik, kui ta soovib lülitada fonogrammi ringhäälingu- või kaabelleviprogrammi, maksma selle eest

litsentsitasu. See kohustus on Iirimaa õiguses üksikasjalikult sätestatud autoriõiguse seaduses. Nimetatud seaduse kohaselt peab kasutaja maksma ühekordse litsentsitasu litsentse väljastavale organisatsioonile, kes esindab fonogrammi tootjat, kuid nii kogutud summa jaotatakse seejärel fonogrammitootja ja esitajate vahel.

24. Hageja põhikohtuasjas, Recorded Artists Actors Performers Ltd (edaspidi „RAAP“) on Iiri kollektiivse esindamise organisatsioon, kes haldab teatavate esitajate õigusi. Esimene kostja, Phonographic Performance (Ireland) Ltd (edaspidi „PPI“) on Iiri kollektiivse esindamise organisatsioon, kes esindab fonogrammitootjate õigusi helisalvestiste ehk fonogrammide suhtes Iirimaal.

25. RAAP ja PPI sõlmisid lepingu, milles on ette nähtud, kuidas kogutakse ja jaotatakse litsentsitasusid fonogrammide avaliku esitamise eest Iirimaal (baarides jm üldsusele avatud kohtades) iirimaiste kasutajate poolt.[5]

26. RAAP ja PPI vahel tekkis vaidlus sellest, et autoriõiguse seaduses on tootjatele ja esitajatele ette nähtud erinevad kvalifitseerumiskriteeriumid, mille tagajärjel on jäetud teatavate riikide (sealhulgas Ameerika Ühendriikide) esitajad ilma õigusest õiglasele tasule. Seetõttu on PPI-l, nagu näib, võimalik väita, et ta ei ole seadusest tulenevalt kohustatud nendele konkreetsetele esitajatele maksma ja selle tulemusel on PPI-l õigus lepingu alusel nende esitajate eest kogutud tasud endale jätta.

27. RAAP on seisukohal, et litsentsitasud, mis kuuluvad tasumisele autoriõiguse seaduse alusel – millega võeti üle direktiiv 92/100, mis on kodifitseeritud ja asendatud direktiiviga 2006/115 –, peavad direktiivi artikli 8 lõike 2 ja selles direktiivis viidatud rahvusvaheliste lepingute kohaselt olema tootja ja esitaja vahel jagatud. Esitaja kodakondsus ja elukoht ei puutu asjasse.

28. PPI teiselt poolt märgib, et esitajatel, kes ei ole EMP kodanikud ega elanikud ja kelle esitused ei ole EMPs tehtud fonogrammidel, ei ole õigust saada osa tasust, kui neid esitusi Iirimaal fonogrammilt esitatakse. Vastasel juhul, kui nendele esitajatele makstaks, rikutaks sellega rahvusvahelist vastastikust kohtlemist, mida Iirimaa on rakendanud ja mis on ette nähtud autoriõiguse seadusega. Muu hulgas, kui nõustuda RAAP seisukohaga, saaksid Ameerika Ühendriikide esitajad Iirimaal tasu, olgugi et Iirimaa esitajad Ameerika Ühendriikides õiglast tasu ei saa.

29. RAAP esitas PPI vastu hagi eelotsusetaotluse esitanud kohtusse, kes on täheldanud, et autoriõiguse §-de 38, 184, 208, 287 ja 288 koostoimes – kui selle seaduse § 289 alusel ei võeta vastu asjakohast määrust (mida ei ole seni vastu võetud) – jäävad EMP-välised esitajad ilma oma osast eespool nimetatud seaduse alusel kogutud tasudest, mistõttu sageli saavad nendest õigustest kogu kasu tootjad (sealhulgas need, kelle asukoht on väljaspool EMP-d).

30. Kui fonogrammiga on seotud Ameerika Ühendriikide tootjad ja Ameerika Ühendriikide esitajad, saab kasutajate poolt Iirimaal makstavad litsentsitasud kogu ulatuses endale tootja. Põhjus on selles, et autoriõiguse seaduses ette nähtud tasukõlblikkuse kriteeriumid on tootjate suhtes paindlikumad kui esitajate suhtes.

31. Seetõttu näib niisugune õigusakt olevat vastuolus direktiivi 2006/115 artikli 8 lõikega 2, niivõrd kui direktiivi kohaselt tuleb õiglane tasu jagada tootjate ja esitajate vahel.

5 Kohtutoimikust nähtub, et vaidluses on olulised kaks menetlust. Teine menetlus puudutab vastavalt tootjaid ja esitajaid esindavate organisatsioonide seadusest tulenevaid funktsioone, eriti seda, millise organisatsiooni ülesanne on arvutada välja esitajatele individuaalselt makstavad litsentsitasud. RAAP väidab, et see on tema kui esitajate kollektiivse esindamise organisatsiooni ülesanne. Sel juhul on PPI kohustatud tegema RAAPile paušaalse makse ja RAAP jaotab selle summa – pärast halduskulude mahaarvamist – esitajatele individuaalselt. Veel üks küsimus on selles, kas RAAPil on õigus koguda tasusid *kõikide* teatava kategooria esitajate nimel või ainult nende nimel, kes on talle selle õiguse andnud. Käesolev eelotsusetaotlus nimetatud teist menetlust ei puuduta.

32. Järelikult oleneb lahendus põhikohtuasjas eelkõige sellest, kas Iirimaa võib direktiivi 2006/115 (ja varem direktiivi 92/100) rikkumata oma õigusaktides sisuliselt ette näha, et tema territooriumil ei hõlma selle direktiivi tähenduses „esitajad“ EMP-väliseid esitajaid, nagu seda on esitajad Ameerika Ühendriikidest.

33. Käesoleva hagi suurt kaalu silmas pidades otsustasid Iirimaa, Attorney General (valitsuse õigusnõunik) ning Minister for Jobs, Enterprise and Innovation (töö-, ettevõtlus- ja innovatsiooniminister) osaleda põhikohtuasjas teise, kolmanda ja neljanda kostjana. Kohtuotsuse täistekst leidub eelotsusetaotluse lisas ja võimaldab eelotsusetaotluse ajendeid paremini mõista.

34. Eelotsusetaotluse esitanud kohtu sõnul tähendab asjaolu, et riigisisestes õigusaktides koheldakse isikuid, kelle elu- või asukoht on EMPs, samamoodi nagu Iirimaa kodanikke, seda, et need õigusaktid ei riku liidu õiguses kehtivat üldist diskrimineerimiskeelu põhimõtet. Ent need õigusaktid peavad olema kooskõlas mitte ainult selle üldpõhimõttega, vaid ka direktiivi 2006/115 artikli 8 lõikega 2. Nimetatud sätte kohaselt tuleb igal liikmesriigil „tagada, et kasutaja tasub ühekordse õiglase tasu, kui kommertseesmärkidel avaldatud fonogrammi või sellise fonogrammi reproduktsiooni kasutatakse ülekandmiseks kaablita vahendite abil või muul moel üldsusele edastamiseks, ning millega tagatakse, et kõnealune tasu jagatakse asjaomaste esitajate ja fonogrammi tootjate vahel“.

35. Eelotsusetaotluse esitanud kohus märgib, et selge ei ole see, mil määral tuleb direktiivi 2006/115 artikli 8 tõlgendamisel tugineda WPPT (mille osalised on ka Iirimaa ja Euroopa Liit) ning Rooma konventsiooni (mille osaline on ka Iirimaa) sätetele.

36. Muu hulgas on vaja kindlaks teha, kas direktiivi 2006/115 artikli 8 lõike 2 tõlgendamisel peab arvesse võtma kummaski nimetatud kokkuleppes ette nähtud riigisisest „võrdset kohtlemist“.

37. Kuna ühest küljest ei võetud mõistet „võrdne kohtlemine“ – erinevalt teatavatest muudest Rooma konventsioonis ning WPPTs kasutatud mõistetest – direktiivi 2006/115 sõnaselgelt üle, kuid teisest küljest on see mõiste – kuna liit on WPPT osaline – liidu õiguse osa, ei ole selge, milline on lõpuks selle mõiste ulatus liidu õiguse tõlgendamisel autoriõiguse ja sellega kaasnevate õiguste valdkonnas.

38. Samuti palub eelotsusetaotluse esitanud kohus Euroopa Kohtul selgitada, kas seesugune tootjate ja esitajate asümmeetriline kohtlemine on õiguspärane reaktsioon selle direktiivi artikli 15 lõikes 3 ette nähtud reservatsioonile (eeskätt sellisele, mille on teinud Ameerika Ühendriigid).

39. Nendel asjaoludel otsustas High Court (kõrge kohus, Iirimaa) menetluse peatada ja taotleda Euroopa Kohtult eelotsust järgmistes küsimustes:

„1. Kas liikmesriigi kohtu kohustus võtta [direktiivi 2006/115] tõlgendamisel arvesse Rooma konventsiooni ja/või WPPT eesmärki piirdub ainult nende mõistetega, millele on direktiivis sõnaselgelt viidatud, või laieneb see mõistetele, mida leidub ainult nimetatud kahes rahvusvahelises lepingus? Eeskätt, mil määral tuleb direktiivi artiklit 8 tõlgendades arvesse võtta WPPT artiklis 4 sätestatud „võrdse kohtlemise“ nõuet?

2. Kas liikmesriigil on kaalutlusruum näha ette kriteeriumid selle kindlaksmääramiseks, millised esitajad kvalifitseeruvad „asjaomasteks esitajateks“ [eespool nimetatud] direktiivi artikli 8 tähenduses? Eeskätt, kas liikmesriik tohib piirata õigust saada osa võrdsest tasust nii, et see kehtib vaid olukordades, kus 1) esitus toimub [EMP] riigis või 2) esitajate asu- või elukoht on EMP riigis?

3. Milline kaalutlusruum on liikmesriigil teise lepinguosalise kehtestatud reservatsioonile reageerimisel WPPT artikli 15 lõike 3 alusel? Sealhulgas, kas liikmesriik on kohustatud täpselt kajastama teise lepinguosalise kehtestatud reservatsiooni tingimusi? Kas lepinguosaline on kohustatud mitte kohaldama Rooma konventsiooni artiklis 5 ette nähtud 30 päeva reeglit, kui selle tagajärjel võib tekkida olukord, kus reservatsiooni kehtestanud lepinguosalise fonogrammitootja saab artikli 15

lõike 1 alusel tasu, kuid sama fonogrammi esitajad tasu ei saa? Teise võimalusena, kas reageerival lepinguosalisel on õigus anda reservatsiooni kehtestanud lepinguosalise kodanikele õigusi vastutulelikumalt, kui seda on teinud reservatsiooni kehtestanud lepinguosaline, st kas reageeriv lepinguosaline võib anda õigusi, mida reservatsiooni kehtestanud lepinguosaline ei anna?

4. Kas õigus õiglasele tasule tohib mingitelgi asjaoludel piirduda vaid *fonogrammitootjatega*, st kas sellest õigusest tohib ilma jätta *esitajad*, kelle esitus on sellel fonogrammil jäädvustatud?“

40. RAAP, PPI, Iirimaa ja Euroopa Komisjon esitasid Euroopa Kohtule oma kirjalikud seisukohad. Kohtuistungil, mis peeti 4. veebruaril 2020, esitasid kõik nimetatud menetlusosalised oma suulised seisukohad.

III. Õiguslik analüüs

A. Esimene küsimus

1. Menetlusosaliste argumentide kokkuvõte

41. RAAP märgib, et liikmesriigi kohtu kohustus võtta direktiivi 2006/115 tõlgendades arvesse Rooma konventsiooni ja/või WPPT eesmärki, kujutab endast kohustust tõlgendada seda direktiivi nii, et sellega on kehtestatud nendes kokkulepetes ette nähtud kohustustele vastav normistik. Nimetatud direktiivi artiklit 8 tuleb seega tõlgendada nii, et artikli 8 lõikes 2 sätestatud õigused laienevad neile, kellel on WPPT artiklist 4 tulenevalt õigus nende õiguste osas võrdsele kohtlemisele.

42. Samuti on vaja võtta arvesse Rooma konventsiooni, olgugi et Euroopa Liit ei ole selle osaline. Pealegi oli sellel konventsioonil oluline koht direktiivi 2006/115 tekkeloos.

43. Ühest küljest Rooma konventsiooni artiklite 4 ja 5 ning teisest küljest WPPT artiklite 3 ja 4 koostoime on niisugune, et WPPT osalised peavad laiendama võrdse kohtlemise eelised Rooma konventsiooni kohaselt võrdsele kohtlemisele kvalifitseeruvale fonogrammile salvestatud esituste kasutajatele. See soodustus peab laienema igale niisuguse esituse esitajale, isegi kui ta ei ole lepinguosalise riigi kodanik.

44. PPI väidab sisuliselt, et direktiivi 2006/115 tuleb tõlgendada nii suures ulatuses kui võimalik kooskõlas WPPTga, mitte aga viisil, mis on vastuolus liidu või liikmesriigi kohustustega, mis tulenevad WPPTst või Rooma konventsioonist. Kui direktiivi tekstis on kasutatud Rooma konventsioonist või WPPTst tuletatud mõisteid, tuleb nende, direktiivi tekstis leiduvate terminite tõlgendamisel arvesse võtta (olenevalt asjaoludest) seda konventsiooni või WPPTd. Seetõttu ei saa direktiivi artikli 8 lõiget 2 selle sätte tõlgendamise kaudu pidada niisuguseks, millega on inkorporeeritud WPPT artiklis 4 ette nähtud võrdse kohtlemise nõue, sest direktiivi eesmärk ei ole võtta meetmeid selle WPPTs ette nähtud nõude rakendamiseks.

45. Iirimaa on seoses Rooma konventsiooni ning WPPT tõlgendamisega nõus, et WPPT artikli 3 lõikega 2 on sellesse lepingusse hõlmatud mõiste „võrdne kohtlemine“, mis on ette nähtud Rooma konventsiooni artiklitega 4 ja 5: mõiste „võrdne kohtlemine“, mille hulka kuulub see, et lepinguosalised riigid peavad võimaldama võrdset kohtlemist alati, kui esitus on salvestatud fonogrammile, mis avaldatakse esimest korda (või 30 päeva jooksul) teises lepinguosalises riigis. Need eeskirjad on tuletatud Rooma konventsioonis ette nähtud „avaldamiskriteeriumist“ ja mõistest „samaaegne avaldamine“.

46. Kuid on oluline, et rahvusvahelisele õigusele dualistlikult läheneva riigina on Iirimaa huvitatud selle tagamisest, et Iirimaa ja Euroopa Liidu õigussüsteemides tekib õigusi ja kohustusi vaid nõuetekohaselt vastu võetud Iirimaa või liidu õigusnormidest.

47. Iirimaa märgib sisuliselt, et WPPTs ning Rooma konventsioonis ette nähtud mõistet „võrdne kohtlemine“ ei tohiks direktiivi 2006/115 artikli 8 lõike 2 tõlgendamisel arvesse võtta. See direktiiv ei käsitle niisuguste esitajate olukorda, kelle esitused on salvestatud esimest korda kolmandas riigis avaldatud fonogrammile.

48. Komisjon väidab sisuliselt, et direktiivi 2006/115 artikli 8 lõike 2 sõnastusest, ülesehitusest ja eesmärgist, aga ka kohustusest tõlgendada seda direktiivi kooskõlas liidu sõlmitud rahvusvaheliste lepingutega tuleneb, et asjaomaste esitajate hulka kuuluvad põhimõtteliselt esitajad kõikidest WPPT osalisriikidest, olenemata sellest, kas nende elukoht on EMPs või mujal.

2. Hinnang

49. Esimese küsimusega soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus teada, kuidas direktiivi 2006/115 tõlgendada, kui teatavaid autoriõigust ja sellega kaasnevaid õigusi käsitlevates rahvusvahelistes lepingutes sõnaselgelt nimetatud mõisteid, nagu WPPT artiklis 4 ette nähtud võrdse kohtlemise kohustus, *direktiivis ette nähtud ei ole*.

50. Võrdse kohtlemise kohustuse tähtsus on selge juba sellest, et see on alati olnud iga intellektuaalomandiõiguste kaitset käsitleva mitmepoolse lepingu ese ja on üks peamisi eeliseid, mida lepinguosalised lepingus osalemisest saavad.[6] Teisest küljest tuleb meeles pidada, et (direktiivi 2006/115 artiklist 8 või WPPT artiklist 15 tulenev) õigus tasule on majanduslikus mõttes üks olulisemaid esitajate ja fonogrammitootjate õigusi.

51. RAAP ja komisjon väidavad, et põhimõtteliselt kuuluvad nende esitajate hulka, keda puudutab liidu õigusnormidega tunnustatud õigus õiglasele tasule, kolmandate riikide esitajad, kelle muusikat liidus ringhäälingu kaudu edastatakse. Nad väidavad, et see tuleneb üldisest terminist („esitajad“), mida liidu seadusandja kasutas, ja direktiivi 2006/115 eesmärkidest (kaitse kõrge tase), eriti aga kohustusest tõlgendada liidu teisese õiguse norme kooskõlas liidu sõlmitud rahvusvaheliste kokkulepetega, nagu WPPT, mille artikli 4 lõige 1 koostoimes artikli 15 lõikega 1 kohustab lepinguosalisi (Euroopa Liit ja tema liikmesriigid) rakendama „võrdset kohtlemist“ seoses õiglase tasuga, mida tuleb esitajatele maksta.

52. Olen jõudnud järeldusele, et see mõttekäik peab paika.

53. Kui analüüsida direktiivi 2006/115 teksti, on selge, et kolmandate riikide kodanikke ei ole selle direktiivi kohaldamisalast välja arvatud; veel enam, see on täiesti kooskõlas liidu kohustustega WPPT raames ning Euroopa Liidu põhiõiguste hartaga. Põhiõiguste seisukohast võib väita, et liikmesriigid ja Euroopa Liit peavad tagama, et liidus saab iga esitaja ja tootja õiglast tasu oma esituse üldsusele edastamise eest, olenemata sellest, kas kolmas riik on teinud reservatsiooni, mille tagajärjel EMP esitajad ja tootjad selle kolmanda riigi territooriumil niisugust tasu ei saa. Põhiõigused on olemuselt üleüldised ja käesoleval juhul on vaidluse all õigus omandile.

54. PPI ja Iirimaa väide tähendab sama hästi kui seda, et kuna liidu õigustikus ei leidu kõiki asjakohaseid eeskirju, on liikmesriikidel täielik vabadus.

6 Reinbothe, J. ja Von Lewinski, S., *The WIPO Treaties on Copyright*: *A Commentary on the WCT, the WPPT, and the BTAP*, Oxford University Press, Oxford, 2015, lk 296, mis sisaldab samuti head ülevaadet esituste ja fonogrammide lepingu ajaloolisest taustast ja seda käsitlevaid kommentaare.

55. Piisab märkimisest, et Euroopa Kohus on sellise argumendi kohtuasjas, mis puudutas autoriõigusega kaasnevaid õigusi, juba tagasi lükanud oma 4. septembri 2014. aasta otsuses komisjon *vs*. nõukogu, C-114/12, EU:C:2014:2151 (eelkõige punkt 70) ja arvamuses 3/15 (Marrakechi leping avaldatud teostele juurdepääsu kohta) (EU:C:2017:114).

56. Kõigepealt on vaja kindlaks teha, kas direktiivi 2006/115 artikli 8 lõike 2 tõlgendamisel tuleb võtta arvesse kolmandate riikide esitajate võrdse kohtlemise nõuet, mida sisaldab WPPT artikli 4 lõige 1. Selleks on vaja tuvastada, kas seda nõuet tuleb pidada kohustuseks, mis lasub liikmesriikidel kui selle segalepingu osalistel, või on tegu hoopis kohustusega, mida peab täitma Euroopa Liit kui sama lepingu osaline.

57. Euroopa Kohus on juba käsitlenud direktiivi 2006/115 artiklit 8 seoses liidu rahvusvaheliste kohustustega kohtuasjades SCF Consorzio Fonografici,[7] PPL Ireland[8] ja Verwertungsgesellschaft Rundfunk.[9]

58. See kohtupraktika käsitleb direktiivi suhet eri rahvusvaheliste lepingutega ning selles on tõlgendatud teatavaid selle direktiivi artikli 8 tekstis kasutatud termineid, pidades silmas liidu rahvusvahelisi kohustusi lepingutes.

59. Kohtuotsuses SCF Consorzio Fonografici (C-135/10, EU:C:2012:140, punktid 37–56), käsitles Euroopa Kohus intellektuaalomandi kaubandusaspektide lepingu (edaspidi „TRIPS-leping“) suhet WPPT ja Rooma konventsiooniga.

60. Euroopa Kohus meenutas, et ELTL artikli 216 lõikest 2 nähtub, et „[l]iidu sõlmitud lepingud seovad liidu institutsioone ja liikmesriike“. See kehtib ka WPPT kohta, milles liit osaleb, ja see leping on liidu õiguskorra lahutamatu osa. Seetõttu on see leping Euroopa Liidu institutsioonidele ja liikmesriikidele siduv. Rooma konventsiooni sätted ei ole Euroopa Liidu õiguskorra osa (liit ei ole selle konventsiooni osaline ja liitu ei saa pidada selle konventsiooni kohaldamisalas liikmesriikide asemele astunuks, kas või juba seepärast, et kõik liikmesriigid ei ole kõnealuse konventsiooniga ühinenud: pean silmas Maltat).

61. Mis puudutab WPPTd, siis Euroopa Kohus märkis oma otsuses SCF (C-135/10, EU:C:2012:140, punkt 47), et vastavalt selle lepingu artikli 23 lõikele 1 on selles ette nähtud, et lepinguosalised kohustuvad oma õigussüsteemide kohaselt vastu võtma selle lepingu kohaldamise tagamiseks vajalikke meetmeid. Järelikult eeldab WPPT sätete kohaldamine nende rakendamise või tagajärgede tekkimise osas hilisemate aktide vastuvõtmist. Seega puudub niisugustel sätetel liidu õiguses otsene mõju ning nende alusel ei saa eraõiguslikel isikutel tekkida õigusi, millele nad võiksid liidu õiguse alusel kohtus vahetult tugineda.

62. Siiski märkis Euroopa Kohus direktiivi 92/100 põhjendust 10 arvesse võttes selles kohtuotsuses samuti, et kuna selle direktiivi eesmärk on ühtlustada intellektuaalomandi valdkonna teatud aspekte, järgides autoriõiguse ja sellega kaasnevate õiguste seisukohast asjasse puutuvaid rahvusvahelisi lepinguid, nagu muu hulgas TRIPS-leping, WPPT ning Rooma konventsioon, on *selle direktiiviga kehtestatud kõnealuste lepingute sätetega kooskõlas olevate õigusnormide kogum*.

7 15. märtsi 2012. aasta kohtuotsus (C-135/10, EU:C:2012:140). Vt sellega seoses Malenovsky, J., „La contribution de la Cour de justice à l'harmonisation du droit d'auteur dans l'Union européenne“, *ERA Forum*, 2012, 13, lk 411.

8 15. märtsi 2012. aasta kohtuotsus Phonographic Performance (Ireland) (C-162/10, EU:C:2012:141).

9 16. veebruari 2017. aasta kohtuotsus (C-641/15, EU:C:2017:131).

63. Käsitusviis, mida käesolevas ettepanekus toetan, tundub olevat ainus, mis on kooskõlas ELTL artikli 216 lõikega 2 ja väljakujunenud kohtupraktikaga, mille kohaselt tuleb liidu teisese õiguse akte, niivõrd kui see on võimalik, tõlgendada kooskõlas liidu kohustustega rahvusvahelises õiguses, eriti kui nende sätete eesmärk on konkreetselt rakendada Euroopa Liidu sõlmitud rahvusvaheline leping.[10]

64. Kooskõlalise tõlgendamise kohustuse täielik ulatus olukorras, kus Euroopa Liit on kõnealuse rahvusvahelise kokkuleppega *ühinenud*, nähtub kohtuotsusest Hermes,[11] kus Euroopa Kohus otsustas, et liidu meetmeid, mis on ette nähtud liidu rahvusvaheliste kohustuste rakendamiseks, tuleb mitte ainult tõlgendada neid kohustusi silmas pidades, vaid et riigisisesed õigusnormid, millega kõnealune liidu meede on rakendatud, peavad eraldi vastama niisuguste rahvusvaheliste kokkulepete nõuetele, milles liit osaleb.

65. Samuti on nii esituste ja fonogrammide leping kui ka direktiiv 2006/115 kumbki seotud õigusega saada asjaomases valdkonnas õiglast tasu.

66. Juhiksin tähelepanu, et kõnealusele direktiivile 2006/115 eelnes ajaliselt direktiiv 92/100. Viimati nimetatud direktiivi eesmärk oli asetada paika autoriõiguse ja sellega kaasnevate õiguste siseturu nurgakivi. Liidu seadusandja tahe oli, nagu kinnitab muudetud ettepanek direktiivi vastuvõtmiseks,[12] suuresti järgida Rooma konventsiooni sätteid, et saavutada Euroopa Liidus ühetaoline kaitse miinimum. Ent liidu seadusandja tegi seda hoolikalt kooskõlas rahvusvaheliste konventsioonidega, mille osalised liikmesriigid olid. Sel ajal ei olnud (toonane) Euroopa Ühendus ühegi intellektuaalomandiõiguse konventsiooni osaline.

67. Direktiivi 92/100 põhjenduses 10 (mis vastab direktiivi 2006/115 põhjendusele 7) on märgitud, et „liikmesriikide õigusnorme tuleks ühtlustada selliselt, et see ei satuks vastuollu rahvusvaheliste konventsioonidega, mis on mitme liikmesriigi autoriõiguse ja sellega kaasnevate õiguste aluseks“.

68. Mitu aspekti ulatusid Rooma konventsioonist kaugemale. Esitajate osas seati sisse esitajate ainuõigus lubada või keelata oma esituste salvestamist (artikkel 7), ja ainuõigus lubada või keelata oma esituste ülekandmine ringhäälingus kaablita vahendite abil ja nende edastamine üldsusele, kui esitus ei ole tehtud salvestuse põhjal.

69. Euroopa Parlament lisas direktiivi 92/100 artikli 8 ja komisjon nõustus sellega oma muudetud ettepanekus kui täiendusega mujal direktiivis esitajatele lisandunud ainuõigusele lubada või keelata oma salvestatud esituste fonogrammide reprodutseerimist (artikkel 7). Kavas oli võimaldada esitajatel saada koos tootjatega osa fonogrammide edasisest kasutamisest kolmandate isikute poolt ehk teisesest kasutamisest, nagu seda vahel nimetatakse.

70. Pärast WPPT heakskiitmist kasutati WPPTs ja WIPO autoriõiguse lepingus ette nähtud uute kohustuste rakendamiseks direktiivi 2001/29/EÜ[13] (vt selle direktiivi põhjendus 15).

71. Nagu komisjon on õigesti osutanud, ei astunud liidu seadusandja uusi konkreetseid samme WPPT artikli 15 lõigete 1 ja 2 sisseviimiseks.

72. Usun, et igal juhul ei olnud seda vajagi, niivõrd kui direktiivi 92/100 artikli 8 lõige 2 (mis eelnes WPPT heakskiitmisele liidu poolt) vastab konkreetselt WPPT artiklile 15 ja rakendab selle.

10 Vt muu hulgas 14. juuli 1998. aasta kohtuotsus Bettati (C-341/95, EU:C:1998:353, punkt 20) ja 7. detsembri 2006. aasta kohtuotsus SGAE (C-306/05, EU:C:2006:764, punkt 35).

11 16. juuni 1998. aasta kohtuotsus (C-53/96, EU:C:1998:292, punkt 28).

12 30. aprilli 1992. aasta ettepanek (KOM(92) 159 (lõplik), lk 12).

13 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 22. mai 2001. aasta direktiiv autoriõiguse ja sellega kaasnevate õiguste teatavate aspektide ühtlustamise kohta infoühiskonnas (EÜT 2001, L 167, lk 10; ELT eriväljaanne 17/01, lk 230).

73. Seega oli liidu seadusandja selgelt seisukohal, et direktiivi 92/100 artikliga 8 täidab ta WPPT artikli 23 lõikest 1 tuleneva kohustuse kehtestada õigus õiglasele tasule, nagu on ette nähtud WPPT artikli 15 lõigetega 1 ja 2.

74. Nendest kaalutlustest järeldub, et direktiivi 92/100 artikli 8 lõiget 2 (ja direktiivi 2006/115 artikli 8 lõiget 2) tuleb tõlgendada kooskõlas WPPTga.

75. Oluline on osutada, et WPPT ratifitseerimisel ei teinud liit selle lepingu suhtes reservatsioone ja on jätkuvalt seotud kohustusega tagada võrdne kohtlemine ja kohaldada direktiivi 2006/115 piiranguteta.

76. Kohtupraktikast tulenevalt tuleb direktiivis 2006/115 kasutatud mõisteid tõlgendada, niivõrd kui see on võimalik, WPPTs kasutatud mõisteid silmas pidades [14] viisil, mis on nende kokkulepetega kooskõlas, võttes arvesse nende mõistete kasutamise konteksti ja nende sätete eesmärki. Direktiivi tõlgendamisel tuleb arvesse võtta WPPT artiklit 4. See tähendab, et liikmesriigid peavad direktiivi rakendama viisil, mis on kooskõlas WPPTst tuleneva võrdse kohtlemise nõudega.

77. Komisjon väidab õigesti, et direktiiv 2006/115 on kohaldatav toimingutele, mis leiavad aset liidu territooriumil, ja nagu enamiku autoriõiguse õigustikus vastu võetud instrumentide puhul, on selle kohaldamisala määratletud esemeliselt, mitte isikuliselt. [15]

78. Tulen direktiivi 2006/115 artikli 8 lõike 2 kohaldamisala juurde tagasi oma vastuses teisele, kolmandale ja neljandale küsimusele.

79. Kaitse võimaldatakse õiguste omajatele, kelle teosed või muu materjal, nagu esitused, fonogrammid või saated vastavad direktiivis 2006/115 ette nähtud esemelisele kaitsekõlblikkuse kriteeriumile. Artikli 8 lõike 2 tähenduses kasutamine kolmanda isiku poolt muutub kohaldatavaks direktiiviga ette nähtud kaitse.

80. Kõnealustes sätetes on nõutud pelgalt seda, et kasutaja oleks tekitanud tasu saamise õiguse selle kaudu, et on helisalvestist liidus mänginud. Selles mõttes toimub esitamine liidus/EMPs, olenemata esitaja või fonogrammitootja kodakondsusest või elukohast või esmakordse salvestamise kohast.

81. Olen komisjoniga nõus, et direktiivis 2006/115 ei ole ruumi mitmeti mõistetavusele, ning artikli 8 lõike 2 piiranguteta kohaldamine kasusaajatele teistes liikmesriikides on kooskõlas mitte ainult võrdse kohtlemise kohustusega, vaid ka *direktiivi eesmärgiga*, milleks on ühetaoline ja kõrgetasemeline kaitse [16] ning siseturu tõrgeteta toimimine.

82. Seetõttu ei ole Iirimaal ega teistel liikmesriikidel (ega ole kunagi olnud) kaalutlusõigust kohaldada oma kriteeriume selle kindlaksmääramiseks, millised esitajad kvalifitseeruvad direktiivi 2006/115 artikli 8 tähenduses „asjaomasteks esitajateks“, kuna seda kui liidu õiguse küsimust reguleerib vaid see direktiiv, võttes arvesse liidu kohustusi, mis tulenevad WPPTst.

83. Nii on komisjonil õigus väita, et direktiiv 2006/115 on kooskõlas rahvusvahelise õiguse aktidest tuleneva liidu kohustusega tagada võrdne kohtlemine selle esemelises kohaldamisalas ja kohaldamisel kõikidele aktidele liidu piires. See ei eelda seoses võrdse kohtlemisega konkreetset viidet mõistele „võrdne kohtlemine“, et direktiiv oleks kooskõlas WPPT artikliga 4. Niisiis ei mõjuta kohustust pidada direktiivi artikli 8 lõike 2 tõlgendamisel silmas ka WPPT artiklit 4 see, et direktiivis ei ole võrdsele

14 Vt selle kohta kohtuotsus SCF, punkt 52 jj. Selle kohtupraktika kriitikat vt Simon, D., *Effets des accords internationaux dans l'ordre juridique de l'Union*, Europe, nr 5, mai 2012.

15 Seoses teistsuguse lähenemisviisiga vt Euroopa Parlamendi ja nõukogu 27. septembri 2001. aasta direktiiv 2001/84/EÜ algupärase kunstiteose autori õiguse kohta saada hüvitist edasimüügi korral (EÜT 2001, L 272, lk 32; ELT eriväljaanne 17/01, lk 240).

16 Ühtlustamise eesmärk vastavalt ELTL artiklitele 114, 56 ja 62.

kohtlemisele otsesõnaliselt viidatud. Kohtujurist Tizzano järeldas kohtuasjas SENA (C-245/00, EU:C:2002:543), et Rooma konventsiooniga ette nähtud võrdset kohtlemist käsitlevad eeskirjad on liidu õiguse lahutamatu osa; täheldan, et ta esitas selle ettepaneku enne, kui liit WPPT vormikohaselt ratifitseeris.[17] Direktiivi 2006/115 artikli 8 lõige 2 ju vastabki WPPT artiklile 15.

84. On oluline, et WPPTst tulenevate kohustuste täitmiseks (vt Euroopa Ühenduse deklaratsioon, millele on viidatud selle lepingu artiklis 26) peab liit (saama) kindlustada, et tema liikmesriigid täidavad võrdse kohtlemise nõuet. See on üks viise, kuidas on tagatud võrdse kohtlemise nõude täitmine.

85. Selles aspektis olen nõus eelotsusetaotluses (punktis 37) esitatud argumendiga, et võib viidata WPPT artikli 23 lõikele 1, kus on ette nähtud, et lepinguosalised kohustuvad oma õigussüsteemide kohaselt vastu võtma selle lepingu kohaldamise tagamiseks vajalikke meetmeid. Seega kehtib see kohustus Euroopa Liidu kui lepinguosalise suhtes ja üks viis, kuidas Euroopa Liit seda kohustust täidab, on direktiivi 2006/115 artikli 8 lõike 2 kaudu.

86. Sellest järelduvalt ei saa pidada paika PPI argument, et kui direktiivis erisätet ei ole, on võrdne kohtlemine jäetud liikmesriikide otsustada.

87. Seetõttu tuleb esimesele küsimusele vastata nii, et direktiivi 2006/115 artikli 8 lõike 2 tõlgendamisel tuleb võtta arvesse nõudeid WPPTs, milles liit on lepinguosaline, ja see on kooskõlas liidu kohustusega tagada WPPT artiklis 4 ette nähtud võrdne kohtlemine, ilma et selle kohta oleks vaja erisätet.

B. Teine küsimus

1. Poolte argumentide kokkuvõte

88. RAAP väidab, et liikmesriigil ei ole kaalutlusõigust näha ette kriteeriume, mille põhjal määratakse kindlaks, millised esitajad kvalifitseeruvad direktiivi 2006/115 artikli 8 lõike 2 tähenduses „asjaomasteks esitajateks“, kui need kriteeriumid on vastuolus liikmesriigi kohustustega, mis tulenevad Rooma konventsioonist ja/või WPPTst.

89. PPI märgib sisuliselt, et kuna nimetatud direktiivi artikli 8 lõikega 2 ei ole võetud meetmeid WPPT artiklis 4 ette nähtud võrdse kohtlemise nõude rakendamiseks, on liikmesriikidel olukorras, kus vaidlusalune esitus ei toimunud EMPs ja esitaja ei olnud EMP kodanik, elanik ega resident, täielik kaalutlusõigus määrata kindlaks kriteeriumid, mille põhjal tuleb kindlaks teha artikli 8 lõikes 2 sätestatud õiguse kasutajad, mõistagi kui liikmesriigid ei riku sellega omaenda sõlmitud rahvusvahelistest lepingutest tulenevaid kohustusi. Seega ei ole direktiivi artikli 8 lõikest 2 liikmesriigile tuleneva kohustusega vastuolus see, kui piiratakse õigust saada osa õiglasest tasust, kui fonogramm, mida kanti ringhäälingus kaablita vahendite abil üle või edastati üldsusele liikmesriigis, 1) oli fonogramm esitusest, mis toimus EMP riigis või 2) selle esitas esitaja, kes on EMP riigi kodanik, elanik või resident.

90. Iirimaa juhib tähelepanu, et direktiiv 2006/115 annab liikmesriikidele nagu Iirimaa direktiivi rakendamisel vormide ja meetodite osas tavapärase seadusandliku kaalutlusõiguse, kui direktiivi eesmärgid liikmesriigi õigusesse üle võetakse.

17 Vt selle kohta ka *Sterling on World Copyright Law*, 4. tr, Sweet & Maxwell Thomson Reuters, §28B.07.

91. Iirimaa väidab sisuliselt, et igal juhul ei ole tal kohustust näha ette õiglane tasu, kui tasu õigus tekib fonogrammitootjale esmaavaldamise ja 30 päeva reegli alusel, mis on sätestatud Rooma konventsioonis ning võetud WPPTsse üle selle lepingu artikli 4 kaudu. Kummalgi nimetatud kokkuleppel ei ole vahetut õigusmõju ja direktiivis puudub tekst, millega need mõisted saaks seonduda, mistõttu ei leidu neile õiguslikku alust.

92. Komisjon väidab sisuliselt, et teisele küsimusele tuleb vastata nii, et liikmesriigil ei ole kaalutlusõigust näha ette kriteeriume, mille põhjal määratakse kindlaks, millised esitajad kvalifitseeruvad direktiivi artikli 8 tähenduses „asjaomasteks esitajateks“.

2. Hinnang

93. Teises küsimuses palub eelotsusetaotluse esitanud kohus Euroopa Kohtul selgitada, kas liikmesriikidel on kaalutlusõigus rakendada mõiste „asjaomased esitajad“ suhtes omaenda kriteeriume, tuginedes autoriõiguse ja sellega kaasnevate õiguste valdkonnas sõlmitud rahvusvahelistele kokkulepetele, mille osalised nad on, nagu Rooma konventsioon ja WPPT, sealhulgas olukordades, kus esitus toimub EMPs.

94. Minu arvates tuleneb vastus sellele küsimusele vastusest esimesele küsimusele.

95. Usun, et kuna selles küsimuses ei ole otsesõnaliselt viidatud ühelegi rahvusvahelisele kohustusele, tuleb sellele vastata ainult direktiivist 2006/115 lähtudes, võttes arvesse liidu enda rahvusvahelisi kohustusi. Võimaliku rahvusvahelistest konventsioonidest tuleneva kaalutlusõiguse teemat käsitlen kolmandale küsimusele vastates, ja nagu siis näeme, ei ole liikmesriikidel sellist kaalutlusõigust.

96. Direktiivi artikli 8 lõike 2 kohaselt tagatakse nii esitajatele kui ka tootjatele kaitse juhul, kui on täidetud kaks tingimust: 1) esitus on salvestatud „kommertseesmärkidel avaldatud“ fonogrammile ja 2) kasutaja kasutab seda fonogrammi kas üldsusele edastamiseks või ülekandmiseks kaablita vahendite abil.

97. Kuna artikli 8 lõikes 2 kasutatud mõistet „kommertseesmärkidel avaldatud“ ei ole määratletud ja liikmesriikide õigusele ei ole viidatud, tuleb seda käsitada kui autonoomset liidu õiguse mõistet. Selle sisu saab kindlaks teha nimetatud sätte eesmärgi põhjal: kuna artikli 8 lõike 2 eesmärk on rakendada WPPT artikkel 15, saab esmalt tugineda asjakohasele mõiste „avaldamine“ määratlusele WPPT artikli 2 punktis e, mille kohaselt salvestatud esituse või fonogrammi „avaldamine“ on salvestatud esituse või fonogrammi koopiate pakkumine üldsusele õiguse valdaja nõusolekul ja tingimusel, et üldsusele pakutakse küllaldane kogus koopiaid.

98. WPPTga nähti ette, et fonogrammile salvestatud esitusi tuleb riigisiseselt kohelda võrdselt kõikidel juhtudel, mil fonogramm on kaitsekõlblik. See on selge kohustus, millest ei ole võimalik teha erandeid, olgugi et teatavates riigisisese võrdse kohtlemise aspektides on Rooma konventsiooni ning WPPT lepinguosalistel mõningane kaalutlusõigus. RAAP märgib, et selle õiguse kasutamise kriteeriumid ei tohi kahjustada kummalegi õiguste omajate kategooriale tagatud tasu ning tegelikku ja sisulist õigust, mis kummalegi õiguste omajate kategooriale on ette nähtud direktiivi 2006/115 artikli 8 lõikega 2.

99. Nagu komisjon õigesti märkis, ei ole WPPT artikli 2 punktis e mõiste „avaldamine“ määratluses avaldamise – ega ka *esmakordse* avaldamise – kohale viidatud. Seal on nimetatud vaid üldsusele pakkumist, milleks on olemas nõusolek. See salvestatud esitust sisaldava fonogrammi pakkumine on toiming, mis peab toimuma liidus. Samuti peab seda tehtama „kommertseesmärkidel“, mida tuleb määratluse puududes käsitada nii, et fonogramm avaldatakse üldiselt ja on kasutamise jaoks turul saadaval ning selleks on olemas nõusolek.

100. Siiski ei saa artikli 8 lõike 2 sõnastusest koostoimes WPPT artikliga 15 järeldada, et konkreetne, fonogrammile salvestatud esitus *peab olema esimest korda esitatud või peab olema salvestatud* (kohtujuristi rõhuasetus) liidus, et tekiks õigus õiglasele tasule.

101. Muu hulgas ei saa liikmesriik ette näha, et õigus saada õiglast tasu piirdub vaid olukordadega, kus esitus toimub EMPs, olenemata sellest, kas esitajate elu- või asukoht on EMP riigis. Direktiiv 2006/115 ei sisalda selles aspektis ühtegi otsesõnalist viidet liikmesriikide õigusele.

102. Nagu selgitatud käesoleva ettepaneku punktis 97, tuleb artikli 8 lõikes 2 kasutatud mõistet „kommertseesmärkidel avaldatud" fonogramm käsitada kui autonoomset liidu õiguse mõistet. Kõnealuses sättes on kõigest ette nähtud, et kasutaja peab olema tekitanud õiguse tasule sellega, et ta on helisalvestist liidus mänginud. Selles mõttes toimub esitus liidus/EMPs olenemata esitaja või fonogrammitootja kodakondsusest või elukohast või esmakordse salvestamise kohast.

103. Seevastu artikli 8 lõiget 2 kohaldatakse fonogrammi teisese kasutamise suhtes, mis on kas otsene või kaudne ja toimub liidu/EMP territooriumil. Võttes arvesse artikli 2 punkti a, kus on viidatud „esitajale" üldiselt, ning WPPT artiklit 15, põhjustab artikli 8 lõike 2 kohaldumise iga kasutaja, kes oma teoga kuuldavalt edastab üldsusele fonogrammile salvestatud heli või sellele salvestatud helisid esindavad märgid, st mängides fonogrammi või kandes selle üle traadita vahendite, s.o tavapäraste analoogvahendite abil.

104. Seepärast on artikli 8 lõike 2 tähenduses „asjaomane esitaja" niisugune esitaja ehk isik, kelle esitus tehakse kuuldavaks, kui fonogrammi, millele see esitus on salvestatud, liidu territooriumil mängitakse.

105. Nagu komisjon osutas, erineb artikli 8 lõige 2 selles aspektis Rooma konventsiooni artiklitest 4 ja 5, mis võimaldavad lepinguosalistel kohaldada kas kodakondsuse kriteeriumi või salvestamise või avaldamise kriteeriumi nii tootjate kui ka fonogrammidele salvestatud esituste suhtes. Artikli 8 lõikega 2 see aga nii ei ole.

106. Seni on Euroopa Kohus samuti tõlgendanud mõisteid „üldsusele edastamine" ja „fonogramm" (kohtuotsused SCF, PPL Ireland ja Rundfunk[18]) ja „koht, kuhu pääsuks nõutakse üldsuselt sisenemistasu" (kohtuotsus Rundfunk) WPPT ja ka Rooma konventsiooni põhjal. Teisest küljest on Euroopa Kohus märkinud, et direktiivi 92/100 artikli 8 lõige 2 eeldab „kasutaja" isiku ja vaidlusaluse fonogrammi kasutamise küsimuse juhtumipõhist hindamist (kohtuotsus SCF).

107. Samuti olen (nagu komisjongi) seisukohal, et direktiivi 2006/115 niisugune käsitus on ainus, mis on kooskõlas kõrgetasemelise kaitsega (põhjendus 5), ühetaolise kaitsega ja siseturu tõrgeteta toimimisega (põhjendus 17).[19]

108. Nagu Euroopa Kohus on juba märkinud kohtuotsustes SCF ja PPL Ireland, loob direktiivi 2006/115 artikli 8 lõige 2 esitajatele ja fonogrammitootjatele hüvitise saamise õiguse, mis on teostatav teose vm kaitstud materjali kasutamise korral. Tegu on olemuslikult rahalise õigusega, mida ei saa teostada enne, kui kasutaja on fonogrammi kommertseesmärkidel avaldanud või kasutanud selle fonogrammi reproduktsiooni üldsusele edastamiseks.

18 Vastavalt 15. märtsi 2012. aasta kohtuotsus SCF Consorzio Fonografici (ehk „SCF") (C-135/10, EU:C:2012:140); 15. märtsi 2012. aasta kohtuotsus Phonographic Performance (Ireland) (ehk „PPL Ireland") (C-162/10, EU:C:2012:141) ja 16. veebruari 2017. aasta kohtuotsus Verwertungsgesellschaft Rundfunk (C-641/15, EU:C:2017:131). Vt üldiselt Ben Dahmen, K., *Interactions du droit international et du droit de l'Union européenne: Un pluralisme juridique rénové en matière de propriété industrielle*, L'Harmattan, 2013.

19 Vt analoogia alusel 20. jaanuari 2009. aasta kohtuotsus Sony Music Entertainment (C-240/07, EU:C:2009:19, punktid 20–25, 27 ja 35). See on juba ilmne Euroopa Kohtu praktikast. 31. mai 2016. aasta kohtuotsus Reha Training Gesellschaft (C-117/15, EU:C:2016:379, punkt 28).

109. Samal ajal ei ole direktiivis 2006/115 seoses ühegi artikli 8 lõikes 2 kasutatud mõiste tähenduse ja ulatuse kindlaksmääramisega otseselt viidatud liikmesriikide õigusele. Seega tuleb liidu õiguse ühetaolise kohaldamise vajadust ja võrdõiguslikkuse põhimõtet silmas pidades harilikult tõlgendada neid mõisteid kogu Euroopa Liidus autonoomselt ja ühetaoliselt.[20]

110. Sellest järeldub, et liikmesriigil ei ole kaalutlusõigust näha ette kriteeriume, mille põhjal määratakse kindlaks, millised esitajad kvalifitseeruvad direktiivi 2006/115 artikli 8 tähenduses „asjaomasteks esitajateks“. Sealhulgas ei saa liikmesriik ette näha, et õigus saada õiglast tasu piirdub vaid olukordadega, kus esitus toimub EMPs, olenemata sellest, kas esitajate elu- või asukoht on EMP riigis.

C. Kolmas küsimus

1. Poolte argumentide kokkuvõte

111. RAAP märgib, et liikmesriigi kaalutlusõigus vastata reservatsioonile, mille teine lepinguosaline on teinud WPPT artikli 15 lõike 3 alusel, on piiratud sel määral, et vastus peab peegeldama tehtud reservatsiooni tingimusi. Lepinguosaline ei ole kohustatud jätma kohaldamata Rooma konventsiooni sätteid 30 päeva reegli kohta, et hoida ära fonogrammitootjate ja esitajate vahel asümmeetrilisi kvalifitseerumiskriteeriume. Ta on kohustatud järgima WPPT (Rooma konventsiooni kriteeriume inkorporeerivaid) sätteid, mis käsitlevad esituste kvalifitseerumist riigisiseseks võrdseks kohtlemiseks selle alusel, et esitus on salvestatud kaitstud fonogrammile. WPPT lepinguosalisel on võimalus anda artikli 15 lõike 3 alusel reservatsiooni teinud teise lepinguosalise kodanikele suuremaid õigusi kui need, mille on kehtestanud reservatsiooni teinud lepinguosaline oma riigisiseses õiguses; kuid selline õiguste andmine peab siiski vastama WPPT nõuetele ja vajaduse korral Rooma konventsioonile ning samuti liidu õiguse asjakohastele sätetele.

112. PPI on seisukohal, et põhimõtteliselt on liikmesriigil WPPT kohaselt artikli 15 lõike 3 alusel tehtud reservatsioonile vastamisel kaalutlusõigus: ta ei ole kohustatud täpselt peegeldama reservatsiooni tagajärgi ega vältima olukordi, milles reservatsiooni teinud riigi kodanikud on soodsamas olukorras kui tema enda kodanikud suhetes reservatsiooni teinud riigiga. Rooma konventsioonis endas on ette nähtud võimalus, et mitteosalisriikide kodanikud võivad saada artikli 5 lõikes 2 sätestatud 30 päeva reegli kaudu ühepoolse eelise, kuid ei ole kohustatud osalisriike seda võimalust vältima. Iirimaa on Rooma konventsiooni kohaselt kohustatud täitma oma kohustusi USA tootjate ees vastavalt 30 päeva reeglile.

113. USA (ja muu reservatsioone tegeva osalisriigi) eelisseisund tuleneb esmakordse avaldamise/30 päeva reegli kohaldamisest vaid Rooma konventsiooni alusel: Iirimaa oleks saanud teha Rooma konventsiooni artikli 16 lõike 1 punkti a alapunkti iii alusel reservatsiooni, et välistada maksmine tootjatele, kes on mitteosalisriikide kodanikud, viitega artikli 5 lõikele 2, kuid Iirimaa otsustas seda mitte teha ega olnud ka kohustatud seda tegema. Ta ei saa olla nüüd kohustatud seda reservatsiooni tegema, et tagada reservatsioone teinud riikide kodakondsuses olevate tootjate ja esitajate võrdne kohtlemine.

114. WPPT lepinguosalise tehtud reservatsioonist, millega välistatakse artikli 15 lõike 1 kohaldamine, tuleneb, et selle lepinguosalise suhtes jääb seoses tootjatele ja esitajatele õiglase tasu maksmisega kehtima *status quo ante*: muu hulgas tähendab reservatsioon seda, et Iirimaa ei saa olla kohustatud ette nägema maksete tegemist reservatsiooni teinud lepinguosalise kodakondsuses olevatele esitajatele.

20 Vt selle kohta 16. juuli 2009. aasta kohtuotsus Infopaq International (C-5/08, EU:C:2009:465, punktid 27 ja 28) ning 3. septembri 2014. aasta kohtuotsus Deckmyn and Vrijheidsfonds (C-201/13, EU:C:2014:2132, punktid 14 ja 15).

115. Iirimaa on seisukohal, et reservatsioon, olenemata selle ulatusest, annab teistele lepinguosalistele õiguse jätta riigisisene võrdne kohtlemine üldse ette nägemata. Ta väidab, et WPPT sõnastus, eesmärk ega kontekst ei toeta „täpselt peegeldavat" vastust, mida pooldab RAAP. Lepinguosalisel on õigus kohelda selle küsimuse tähenduses reservatsiooni olukorras esitajaid teisiti kui fonogrammitootjaid, kui fonogramm on esimest korda avaldatud lepinguosalises riigis. Esmalt põhimõtete kohaselt ja hoolimata aluslepingust tulenevatest kohustustest, kui ei esine kohaldatavaid rahvusvahelises õiguses ette nähtud keelde, on reageerival lepinguosalisel võimalus näha ette soodsam kord kui see, mille on ette näinud reservatsiooni teinud lepinguosaline. See võib tuleneda muudest kaalutlustest, mis ei ole otseselt selle teemaga seotud, või ka sisepoliitilistest põhjustest.

116. Komisjon märgib sisuliselt, et liikmesriikidel ei ole kaalutlusõigust liidu ainupädevusse kuuluvas valdkonnas ja nad ei tohi vastata reservatsioonidele, mida teevad teised lepinguosalised, ega rakendada muid kriteeriume peale direktiivi 2006/115 artikli 8 lõikes 2 ettenähtute.

2. Hinnang

117. Kolmandas küsimuses soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus teada, kas liikmesriigid saavad vastata reservatsioonidele, mida teevad teised WPPT lepinguosalised, või kohaldada kaitsekõlblikkuse suhtes Rooma konventsiooni erinorme.

118. Mis puudutab WPPT artiklis 15 kasutatud mõiste „õiglane tasu" suhet Rooma konventsiooni artikli 12 punktiga d (mis oli WPPT artikli 15 eeskuju) ja direktiivi 92/100 (nüüd direktiivi 2006/115) artikli 8 lõikega 2, siis mulle näib, et asjakohane on vaid WPPT. Kuna Rooma konventsioon ei ole selles aspektis liidu õiguskorra osa, ei ole seal artiklis 5 sätestatud erinormid selle kohta, mis on kaitstud fonogramm, liidule siduvad; samuti ei ole liidule siduvad Rooma konventsiooni normid võrdse kohtlemise kohta, mis võimaldavad valida, kas võrdseks kohtlemiseks kvalifitseerumise kriteerium on salvestamine, avaldamine või kodakondsus.

119. Nagu komisjon osutas, ei kajastu kõik need Rooma konventsiooni eeskirjad direktiivi 2006/115 artikli 8 lõike 2 tekstis, mis ei võimaldanud ka siis, kui see direktiivis 92/100 vastu võeti, reservatsioone ega piiranguid selle direktiivi kohaldamisel.

120. Seepärast tuleb siinkohal analüüsida vaid WPPT artikli 4 lõiget 2.

121. WPPT, milles liit osaleb, artikli 4 lõikes 2 on ette nähtud erand võrdse kohtlemise nõudest WPPT artikli 15 lõikega 3 lubatud reservatsioonide korral.

122. Komisjon väidab, et direktiiv 2006/115 kuulub „valdkonda, mis on nüüd liidu ainupädevuses" ja viitab üldiselt „liidu õiguses ette nähtud mitmesugustel intellektuaalomandiõigustel põhinevatele liidu ühiseeskirjadele".

123. Komisjoni sõnul peeti seda valdkonda ajal, kui liit WPPT-le ja selle sõsarlepingule, WIPO autoriõiguse lepingule alla kirjutas ja need ratifitseeris, tõepoolest jagatud pädevusse kuuluvaks ning seepärast ratifitseerisid liikmesriigid selle koos liiduga, kuid praegu enam nii ei ole. Nüüd tuleb asuda seisukohale, et liit on asunud WPPT suhtes liikmesriikide asemele. Selles suhtes teeb komisjon Euroopa Kohtule ettepaneku võtta (WPPT osas) üle põhjendused, mida Euroopa Kohus kasutas oma otsuses TV2 Danmark,[21] mis käsitles Berni kirjandus- ja kunstiteoste kaitse konventsiooni.[22]

21 26. aprilli 2012. aasta kohtuotsus TV2 Danmark (C-510/10, EU:C:2012:244, punkt 31). Selle kohtupraktika kriitikat vt Treppoz, E., *Le juge européen et les normes internationales en matière de droit d'auteur*, *Chronique Droit européen de la propriété intellectuelle*, RTD Eur., 2012, lk 964. Vt samuti Bergé, J.-S., *Les mots de l'interaction: compétence, applicabilité et invocabilité*, JDI, 2012, chron. 5.

22 24. juuli 1971. aasta Pariisi akt, 28. septembril 1979 muudetud redaktsioonis (edaspidi „Berni konventsioon"). Vt selles aspektis seoses „võrdse kohtlemisega" Ricketson, S. ja Ginsburg, J. C., *International Copyright and Neighbouring Rights*: *The Berne Convention and Beyond*, 1. kd, Oxford, 2006, lk 295.

124. Täpsemalt on selle kohtuotsuse punktis 31 märgitud: „liidu seadusandja kasutas [direktiivi 2001/29] autoriõiguse ja sellega kaasnevate õiguste teatavate aspektide ühtlustamise kohta infoühiskonnas vastu võtmisel seda pädevust, mis varem kuulus intellektuaalomandi valdkonnas liikmesriikidele. Selle direktiivi kohaldamisalas tuleb lugeda, et liit astus asjaomaste liikmesriikide asemele ning sellest tulenevalt ei ole viimastel enam pädevust Berni konventsiooni rakendavaid sätteid kehtestada".

125. Komisjon väidab, et kuna direktiiviga 2006/115 hõlmatud valdkond kuulub nüüd liidu ainupädevusse, ei saa liikmesriigid vastata reservatsioonidele, mida teevad teised lepinguosalised WPPT artikli 15 lõike 3 alusel; samuti ei saa nad artikli 4 lõiget 2 ise kohaldada. Seetõttu lasub Euroopa Liidul kohustus kindlaks määrata, millised ühetaolised tagajärjed peavad selle lepinguosalise poolt WPPT artikli 15 lõike 3 alusel tehtud reservatsioonil olema kogu Euroopa Liidu territooriumil USA artistide jaoks, kelle muusikat kantakse liidus üle ringhäälingu kaudu.

126. Ma nõustun selle arutluskäiguga. Esiteks on minu arvates vaja lükata tagasi PPI ja Iirimaa argumendid, milles on püütud selle põhjal, et WPPT-l ei ole vahetut õigusmõju, tõendada, et kolmandate riikide kodanike kohtlemisel, mis on selle lepinguga ette nähtud, ei ole direktiiviga mingit pistmist.

127. Piisab, kui viidata Euroopa Kohtu praktikale, mille kohaselt see, et WPPT-l ega ka Rooma konventsioonil ei ole vahetut õigusmõju, ei tühista kuidagi kohustust neid kokkuleppeid direktiivi 2006/115 tõlgendamisel arvesse võtta.[23]

128. Samuti on selge, et lihtsalt sellest, et liidu teiseses õiguses, mille eesmärk on tagada õiglane tasu artistidele, kelle loomingut Euroopa Liidus üldsusele edastatakse, ei ole sõnaselgelt mainitud liidu rahvusvahelist kohustust kohelda liidu artiste ja kolmandate riikide artiste võrdselt, ei piisa, et välistada nõue tõlgendada liidu teisest õigust selle kohustusega kooskõlas.

129. Samuti olen seisukohal, et direktiivi 2006/115 artikli 8 lõikes 2 tuleb õigupoolest näha WPPT artikli 15 rakendamist liidu poolt, eelkõige kui pidada silmas selle artikli lõiget 2.[24]

130. Siiski ei tohi unustada, et kohustus tõlgendada liidu teisest õigust kooskõlas segalepinguga ei laiene selles lepingus ette nähtud kohustustele, mis kuuluvad valdkondadesse, milles Euroopa Liit ei ole piisavalt olulisel määral veel oma pädevust teostanud ega õigusakte vastu võtnud.[25]

131. Seega tuleb kõigepealt kindlaks teha, kas „asjaomases valdkonnas" on olemas liidu õigusnorme.[26]

132. Nagu märkis kohtujurist Sharpston oma ettepanekus kohtuasjas Lesoochranárske zoskupenie (C-240/09, EU:C:2010:436, punkt 66), ei pruugi olla selge, mil määral liidu pädevuse teostamist on „piisavalt olulisel määral", mistõttu sellest võiks järeldada, et liit on konkreetses „valdkonnas" õigusakte andnud.

23 Vt kohtuotsus SCF (C-135/10, EU:C:2012:140, punktid 47–50, 52 ja 53 ning seal viidatud kohtupraktika). Vt siiski Moura Vicente, D., *La propriété intellectuelle en droit international privé*, ADI Poche, 2009, lk 120 ja märkus 274, kus on selgitatud, et teatavatel TRIPS-lepingu artiklitel võib olla vahetu õigusmõju, nagu on juba otsustatud Saksamaal.

24 Kus on sätestatud: „Lepinguosalised võivad oma siseriiklikes õigusaktides kehtestada, et teose esitaja või fonogrammitootja või mõlemad võivad kasutajalt nõuda ühekordset õiglast tasu. Lepinguosalised võivad jõustada oma siseriiklikud õigusaktid, mis teose esitaja ja fonogrammitootja vahelise lepingu puudumisel näevad ette tingimused, mille kohaselt esitajad ja fonogrammitootjad ühekordset õiglast tasu jagavad."

25 11. septembri 2007. aasta kohtuotsus Merck Genéricos – Produtos Farmacêuticos (C-431/05, EU:C:2007:496, punktid 34, 35 ja 46).

26 Vrd 11. septembri 2007. aasta kohtuotsus Merck Genéricos – Produtos Farmacêuticos (C-431/05, EU:C:2007:496, punkt 35) ja 8. märtsi 2011. aasta kohtuotsus Lesoochranárske zoskupenie (C-240/09, EU:C:2011:125, punktid 31 ja 32).

133. Kuidas määratleda konkreetne „valdkond“? Kas tegu võiks olla ülemäära laialdase mõistega „intellektuaalomandiõigust käsitlevad õigusaktid“? On tõsi, et Étang de Berre'i kohtuotsuses [27] pidas Euroopa Kohus „keskkonda mõjutavaid õigusakte“ piisavaks, et tuvastada oma pädevus. Igal juhul tuleneb käesolevas ettepanekus käsitletud kohtupraktikast, et konkreetne „valdkond“ tuleb tuvastada igal korral eraldi.

134. Käesolevas asjas on komisjon oma kirjalikes seisukohtades väitnud, et asjaomast valdkonda tuleb kirjeldada kui ülemäära laia mõistet, mis hõlmab intellektuaalomandi valdkonda. Komisjon on juba üritanud kasutada seda argumenti kohtuasjades Dior [28] ja Merck Genéricos. [29]

135. Niisamuti nagu Euroopa Kohus lükkas selle liiga laia argumendi tagasi mõlemas nimetatud kohtuasjas tehtud kohtuotsustes – ja hoolimata 26. aprilli 2012. aasta kohtuotsuse DR ja TV2 Danmark (C-510/10, EU:C:2012:244) punktist 31, mida minu arvates tuleb käesolevas asjas analoogia alusel kohaldada – usun, et Euroopa Kohus peaks otsustama, et asjaomast valdkonda ei saa väga üldiselt kirjeldada kui intellektuaalomandi valdkonda.

136. Kui kvalifitseerida see õigusvaldkond tervikuna asjaomaseks valdkonnaks, oleks ju liigagi lihtne väita, et Euroopa Liit on intellektuaalomandi valdkonnas arvukalt õigusakte vastu võtnud, ja selle põhjal järeldada, et kõik selle valdkonna aspektid, mida segaleping käsitleb, kuuluvad liidu, mitte liikmesriikide pädevusse, olgugi et arvukalt selle valdkonna teemasid on seni kõigest pealiskaudselt ühtlustatud.

137. Kuigi on vaja, et asjaomane valdkond oleks piisavalt täpselt piiritletud, peaksime samuti endilt küsima, kas eelkõige kolmandat eelotsuse küsimust silmas pidades – kuna see puudutab lepinguosalise võimalusi juhul, kui teine lepinguosaline teeb reservatsiooni, mis on välissuhete valdkonnas – on asjakohane tugineda ka ELTL artikli 3 lõiget 2 käsitlevale kohtupraktikale.

138. Viimati nimetatud säte käsitleb liidu rahvusvahelisi kohustusi ja eeldab liidu ainupädevuse tuvastamiseks seda, et „valdkon[d] on juba suures osas [liidu] eeskirjadega hõlmatud“ [30] (vt ka käesoleva ettepaneku punkt 147).

139. Milline siis on see valdkond, sest see ei saa väga üldiselt olla kogu intellektuaalomandi valdkond?

140. Nõustun sellega, mida komisjon tookord kohtuistungil väitis: asjaomane valdkond, milles liit saab tugineda ainupädevusele, on helisalvestuse õiguste valdkond, st esitajate õigused ja fonogrammitootjate õigused, ning kaitse ese on fonogramm (või salvestis), mida mängitakse asutustes, baarides, restoranides jne, ehk kasutajad kasutavad seda liidus kasutamistoimingu raames üldsusele ülekandmiseks ja edastamiseks (see hõlmab ka esitatava teose autori õigusi – kuid vahel esineb kattuvus, sest on lauljaid, kes tegelevad heliloomega).

141. Seoses kolmandate riikide kodanike kohtlemise kui sellisega käesolevas asjas olulises õigustikus piisab – vastupidi sellele, mida soovitavad PPI ja Iirimaa – märkimisest, et direktiivis 2006/115 ei ole selle kohta midagi kirjas. Seega on see kohaldatav kõikide kodanike suhtes.

27 7. oktoobri 2004. aasta kohtuotsus komisjon *vs.* Prantsusmaa (C-239/03, EU:C:2004:598, punkt 28). Kohtupraktika kriitika kohta vt nt Tanghe, Y., „The EU's external competence in IP matters: the contribution of the Daiichi Sankyo case to cloudy constitutional concepts, blurred borders, and corresponding court jurisdiction“, *Columbia Journal of European Law*, 22.1, 2015, lk 139 jj.

28 14. detsembri 2000. aasta kohtuotsus Dior jt (C-300/98 ja C-392/98, EU:C:2000:688).

29 11. septembri 2007. aasta kohtuotsus Merck Genéricos – Produtos Farmacêuticos (C-431/05, EU:C:2007:496). Vt nt Holdgaard, R., „Case C-431/05, Merck Genéricos“, *Common Market Law Review*, 45, 2008, lk 1233.

30 4. septembri 2014. aasta kohtuotsus komisjon *vs.* nõukogu (C-114/12, EU:C:2014:2151, punkt 65 jj); Euroopa Kohtu 14. veebruari 2017. aasta arvamus 3/15 (Marrakechi leping avaldatud teostele juurdepääsu kohta) (EU:C:2017:114, punkt 107).

142. Nagu märkis komisjon, kehtib selle valdkonna õigustik juhul, kui täpsustatud ei ole teisiti, kõikide riikide kodanikele, erinevalt teistest õigusvaldkondadest, nagu äriühinguõigus ja raamatupidamisõigus, kus tuleb lähtuda sellistest mõistetest nagu asutamise koht või elukoht, ja kus liidu seadusandja näeb ette sellekohased konkreetsed sätted. Autoriõiguse valdkonna õigustiku puhul on olukord põhimõtteliselt teistsugune. See õigustik on küsimuses, kelle suhtes seda kohaldatakse, neutraalne. Selliselt täidab liit oma kohustusi seoses rahvusvaheliste kokkulepetega, milles on ette nähtud võrdne kohtlemine.

143. Kui tahta kolmandate riikide kodanike õigustest mööda minna, peaks seda tegema liidu seadusandja otseselt, seadusandluse vahenditega. Vastavate sätete taotluslikku puudumist direktiivist 2006/115 kinnitab selle sõnastus, mis ei jäta kedagi välja. Viitan võrdluseks direktiivile 2001/84 (algupärase kunstiteose autori õiguse kohta saada hüvitist edasimüügi korral). Selles direktiivis nägi liidu seadusandja sõnaselgelt ette, et ainult need Berni liitu kuuluvad osalisriigid, kelle õiguses kehtivad samaväärsed materiaalõiguslikud sätted kunstnikele oma teoste edasimüügi korral, saavad tugineda kunstnikule kuuluvale edasimüügiõigusele.

144. Selles nägi liidu seadusandja sättes „Kolmandate riikide kodanikud, kellel on õigus saada autoritasu“ otseselt ette, et „[l]iikmesriigid sätestavad, et kolmandate riikide kodanikel ning kui artikli 8 lõikest 2 ei tulene teisiti, nende pärijatel on käesoleva direktiivi ja asjaomase liikmesriigi õigusaktide kohane edasimüügiõigus üksnes juhul, kui riik, mille kodanik autor või tema pärija on, näeb edasimüügi puhul ette kaitse liikmesriikide autoritele ja nende pärijatele“.

145. Lisaks võib näitena tuua Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. märtsi 1996. aasta direktiivi 96/9/EÜ andmebaaside õiguskaitse kohta,[31] kus liidu seadusandja lõi andmebaasi tegija õigused, millel ei olnud rahvusvahelistes lepingutes ekvivalenti; kehtestati säte, millega anti õigus keelata andmebaasist loata väljavõtte tegemist ja/või andmebaasi loata taaskasutamist andmebaaside suhtes, mille tegijad on kolmandate riikide kodanikud või alalised elanikud või mille on tootnud juriidilised isikud, kes ei ole aluslepingu tähenduses liikmesriigis asutatud, kuid mis kehtib ainult juhul, kui *niisugused kolmandad riigid pakuvad võrreldavat kaitset andmebaasidele, mille on tootnud liikmesriigi kodanikud või isikud, kelle alaline elukoht asub ühenduse territooriumil*.

146. Euroopa Parlamendi ja nõukogu 25. oktoobri 2012. aasta direktiivis 2012/28/EL orbteoste teatavate lubatud kasutusviiside kohta[32], millega tehti erand autoriõiguse omajate ja autoriõigusega kaasnevate õiguste omajate õigustest, tegi liidu seadusandja rahvusvahelistest kokkulepetest tulenevaid kohustusi silmas pidades ja rahvusvahelise komitee huvisid arvestades otsuse mitte kohaldada neid norme kolmandate riikide kodanike suhtes, välja arvatud juhul, kui kogu konteksti arvestades on mõistlik arvata, et nad on kõnealuste tööde kasutamisest teadlikud. Seega arvati kolmandate riikide kodanikud orbteoste direktiivi võimaliku kahjuliku mõju alt välja.

147. Järgmiseks tekib küsimus, kas käesolevas asjas on võimalik tugineda ka ELTL artikli 3 lõikega 2 seotud kohtupraktikale, eriti kohtuotsusele komisjon *vs*. nõukogu, (C-114/12, EU:C:2014:2151), ja Euroopa Kohtu arvamusele 3/15 (Marrakechi leping avaldatud teostele juurdepääsu kohta) (EU:C:2017:114).

148. Olen seisukohal – olgugi et need kaks olukorda puudutasid rahvusvahelist kokkulepet, mille üle alles tuli läbi rääkida, ja rahvusvahelist kokkulepet, mille üle juba oli läbi räägitud –, et liit nõuab siinkohal õigustatult ainupädevust sekkumiseks mitte ainult Euroopa Kohtu praktikale autoriõiguse ja autoriõigusega seotud õiguste õigustiku tõlgendamise valdkonnas, vaid ka ühtlustamise süvendamiseks märkimisväärse õiguste kogumi kaudu[33]). Direktiivis 2014/26/EU on kolm määratlust, mis on

31 Konsolideeritud versioon (EÜT 1996, L 9, lk 1; ELT eriväljaanne 13/15, lk 459).

32 EMPs kohaldatav tekst (ELT 2012, L 299, lk 5).

33 Nt Euroopa Parlamendi ja nõukogu 26. veebruari 2014. aasta direktiiv autoriõiguse ja autoriõigusega kaasnevate õiguste kollektiivse teostamise ning muusikateose internetis kasutamise õiguse multiterritoriaalse litsentsimise kohta siseturul (ELT 2014, L 84, lk 72).

asjakohased käesoleva juhtumi lahendamiseks: neutraalne määratlus õiguste omajate kohta, neutraalne määratlus nendest õigustest saadava sissetuleku kohta ja neutraalne määratlus haldamise kohta. Niisiis tekitab igasugune autoriõiguse või sellega seotud õiguste kasutamine liidus vastavate õiguste omajatele õiguse saada sissetulekut, ja iga õiguste omaja võib selleks nõude esitada.

149. Samuti võib täheldada, nagu väitis juba kohtujurist Ruiz-Jarabo Colomer kohtuasjas Merck, et liidu ja liikmesriikide poolt ühiselt sõlmitud kokkulepetel on ühine eesmärk, mis on neile siduv nende lepingute osaliste kolmandate riikide ees; ELL artikli 4 lõikes 3 sätestatud lojaalsuse põhimõte kohustab liikmesriike koostööd tegema mitte ainult nende lepingute läbirääkimiste ja sõlmimise ajal, vaid ka täitmisel (Euroopa Kohtu arvamus 1/94 (lepingud WTO asutamislepingu lisas) (EU:C:1994:384, punkt 108); seda tuleb mõista kooskõlas kohustusega tagada liidu õiguse kasulik mõju mitte ainult seadusandlikul, vaid ka täitev- ja kohtuvõimu tasandil.[34]

150. Juhiksin tähelepanu, et väidetavalt võib käesolevas asjas oluline olla veel üks liidu ainupädevus: ühine kaubanduspoliitika (ELTL artikli 3 lõike 1 punkt e). 18. juuli 2013. aasta kohtuotsuses Daiichi Sankyo ja Sanofi-Aventis Deutschland (C-414/11, EU:C:2013:520, punktid 52 ja 53), otsustas Euroopa Kohus, et TRIPS-lepingu eeskirjad kuuluvad selle pädevuse alla. Mõned nendest eeskirjadest käsitlevad ju just esitajate ja tootjate õigusi.[35] Olgugi et TRIPS-leping ja WPPT tehniliselt ei kattu, on teatav seos seega vaieldamatult olemas.

151. On tõsi, et käesolevas asjas vaidlusalune konkreetne õigus ei sisaldu TRIPS-lepingus nimetatute seas (nõutav on järgida TRIPS-lepingu sätteid, mis käsitlevad võrdse kohtlemise kohustust ja enamsoodustusrežiimi). Igal juhul ei võta see liidult võimalust selline õigus ette näha, see tähendab lihtsalt, et TRIPS-lepingus seda ei ole.

152. Seega järeldub eespool kirjeldatud kaalutlustest, et kui liidu seadusandja soovib direktiivi 2006/115 muuta ja kolmandate riikide kodanikud välja arvata, peab selle otsuse tegema liit, mitte 27 liikmesriiki üritama seda teha paljudel eri viisidel. Kui see jäetaks liikmesriikide ülesandeks, võiks see muuta liidu poolt vastu võetud ühiste normide ulatust.

153. Täiendava märkusena tekib veel järgmine küsimus: kui liitu tuleb pidada WPPT kui terviku suhtes liikmesriikide asemele astunuks, siis millised õiguslikud tagajärjed on liikmesriikide poolt selle lepingu alusel tehtud reservatsioonidel (vt Prantsuse Vabariigi, Rootsi Kuningriigi, Saksamaa Liitvabariigi, Soome Vabariigi ja Taani Kuningriigi deklaratsioonid teates nr 78 selle lepingu juurde ning Soome Vabariigi deklaratsioon sellele lepingule lisatud teates nr 88)?

154. Minu arvates järeldub käesolevas ettepanekus kirjeldatud kaalutlustest, et neid reservatsioone ei peaks kohaldama niivõrd, kui need takistavad liidu õiguse kohaldamist.

155. Seega on vastus kolmandale küsimusele niisugune, et liikmesriikidel ei ole liidu ainupädevuse valdkonnas kaalutlusõigust ja nad ei tohi vastata reservatsioonidele, mida teevad teised lepinguosalised, ega rakendada muid kriteeriume peale nende, mis on sätestatud direktiivi 2006/115 artikli 8 lõikes 2.

34 Ettepanekus Merck on viidatud: Kahl, W., „Artikel 10“ – Callies, Ch. ja Ruffert, M., *Kommentar zu EU-Vertrag und EG-Vertrag*, Ed. Luchterhand, 2. parandatud ja täiendatud tr, Neuwied and Kriftel, 2002, lk 451 jj. Neid argumente toetab ka Etienne, J., „Arrêt « Merck Genéricos »: la compétence d'interprétation d'un accord international conclu par la Communauté et les Etats membres“, *Journal de droit européen*, 2008, lk 46.

35 Vt TRIPS-lepingu artikkel 14.

D. Neljas küsimus

1. Poolte argumentide kokkuvõte

156. RAAP ja komisjon leiavad sisuliselt, et üheski olukorras ei ole lubatav, et direktiivi 2006/115 artikli 8 lõikes 2 sätestatud õigus õiglasele tasule piirduks vaid fonogrammi tootjatega, st ei ole lubatav jätta sellest õigusest ilma esitajaid, kelle esitus on salvestatud sellele fonogrammile olukorras, kus sellekohane õigus tootjatele antakse.

157. PPI väidab, et neljandas küsimuses soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt teada, kas WPPT alusel on lubatav kohelda tootjaid ja esitajaid erinevalt, eelkõige tunnustades tootjate õigust õiglasele tasule, kuid mitte võimaldades esitajatel seda õigust kasutada. Ta märgib, et sellele küsimusele saab vastata jaatavalt.

158. Iirimaa väidab, et tal on õigus direktiivi 2006/115 ülevõtmisel, ja vajaduse korral Ameerika Ühendriikide tehtud reservatsiooni arvesse võttes võimaldada võrdset kohtlemist esitajatele, kes esinevad või kelle elukoht/asukoht on EMP riigis, koos võimalusega esitajate kategooriaid määrusandliku akti kaudu laiendada. See kaalutlusõigus tuleneb direktiivi sõnastusest, seadusandlikust kujunemisloost ja selle põhjendusest, mis on adresseeritud Euroopa Liidu majandustegevuses osalejatele. Iirimaal on õigus – eriti kuna Ameerika Ühendriikide riigisiseses õiguses ei ole sellele vastavaid õigusi antud, aga ka kuna WPPT-l ei ole kaudset õigusmõju – lahutada tootjatele saadaval oleva tasu saamise õigus lahti esitajatele võimaldatavatest õigustest, kui esitused on muidu salvestatud fonogrammile, mis on riigisiseste õigusnormide kohaselt avaldatud esimest korda teises lepinguosalises riigis.

2. Hinnang

159. Neljanda küsimusega soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus teada, kas on lubatav piirata õigust õiglasele tasule nii, et esitajad, kelle esitused on sellele fonogrammile salvestatud, tasu ei saa ja tasu koguneb vaid fonogrammitootja kasuks.

160. Nagu on märkinud RAAP, on artikli 8 lõikes 2 väga selgelt kohustatud liikmesriike nägema tasu saamise õiguse ette nii esitajatele kui ka tootjatele. See oli tahtlik kõrvalekalle Rooma konventsioonist tulenevast rahvusvahelisest õigusest, mis kehtis direktiivi 2006/115 vastuvõtmise ajal.[36] Kui Euroopa Liit WPPTga ühines, ühtlustati rahvusvaheline olukord ja olukord vastavalt direktiivile.

161. Eespool märgitut kinnitavad selle direktiivi kontekst ja eesmärk. Nagu ilmneb eelkõige direktiivi põhjendustest 5, 7 ja 10, kuuluvad selle direktiivi eesmärkide hulka esitajate kaitse, nende teatavate õiguste ühtlustamine kogu Euroopa Liidus ja tagamine, et liikmesriigid rakendavad kõnealused õigused vastavalt oma kohustustele, mis tulenevad rahvusvahelisest õigusest.

162. Piisab märkimisest, et direktiivi 2006/115 artikli 8 lõike 2 tekst kohustab liikmesriike tagama, et tasu läheb jagamisele. Kuna sellest õigusest ei saa loobuda, oleks jagamine, mis võrdub tegeliku tasu mittesaamisega, faktiliselt selle õiguse sundvõõrandamine, isegi kui fonogrammitootjad ja esitajad on selles omavahel kokku leppinud (vt selles suhtes direktiivi põhjendused 12 ja 13).

36 Vt nt Walter, M. ja von Lewinski, S., *European Copyright Law: A Commentary*, Oxford University Press, 2010, punkt 6.8.13.

163. Nagu tõdeb eelotsusetaotluse esitanud kohus, tuleneb kohtuotsusest SENA,[37] et direktiivi 92/100 artikli 8 lõiget 2 (nüüd direktiivi 2006/115 artikli 8 lõige 2) tuleb tõlgendada kõikides liikmesriikides ühetaoliselt ja kohaldada igas liikmesriigis. Euroopa Kohus otsustas, et selle hindamisel, kas tasu on õiglane, mis kujutab endast tasu kaubandusliku fonogrammi kasutamise eest, kaasa arvatud ringhäälingus ülekandmiseks, tuleb eelkõige võtta arvesse selle kasutamise väärtust kaubanduses.

164. Isegi komisjon möönab, et liikmesriikidel on kaalutlusõigus määrata oma territooriumil kindlaks kõige asjakohasemad kriteeriumid, millega tagada liidu õigusega, eelkõige direktiiviga 2006/115 ette nähtud piirides kinnipidamine sellest liidu kontseptsioonist, kas tasu, mis kujutab endast tasu kaubandusliku fonogrammi kasutamise eest, on õiglane, eelkõige võttes arvesse selle kasutamise väärtust kaubanduses.

165. Olen siiski seisukohal, et viide „asjakohastele kriteeriumidele kinnipidamise tagamiseks“ ei laiene artikli 8 lõike 2 alusel tasu saajate isikulise kohaldamisala kindlakstegemisele. Liikmesriikide kaalutlusõigus piirdub põhimõtteliselt hoopis hinnangu andmisega selle kohta, milline on õiglane tasu.

166. Kui liikmesriigid peaksid direktiivi 2006/115 artikli 8 lõike 2 alusel kindlaks määrama, kellel on õigus saada tasu, nurjaks see direktiivi eesmärgi seada intellektuaalomandi valdkonnas sisse ühtlustatud õiguskaitse. Selline käsitusviis läheks vastuollu põhjendusega 17.[38]

167. Lõpuks võib märkida, et enamiku liikmesriikide (vähemalt 18 liikmesriigi[39]) autoriõiguse seadustes on *sõnaselgelt* sätestatud, et lepingu puudumise korral tuleb ühtne õiglane tasu – pärast õiguspäraste halduskulude mahaarvamist – jagada esitajate ja tootjate vahel võrdselt (50:50).

168. Järelikult on vastus neljandale küsimusele niisugune, et artikli 8 lõikega 2 on vastuolus piirata õigust saada õiglast tasu nii, et esitajad, kelle esitused on fonogrammile salvestatud, ei saa tasu ja see koguneb vaid fonogrammitootja kasuks.

IV. Ettepanek

169. Nendel põhjendustel teen Euroopa Kohtule ettepaneku vastata High Courti (kõrge kohus, Iirimaa) eelotsuse küsimustele nii:

1. Euroopa Parlamendi ja nõukogu 12. detsembri 2006. aasta direktiivi 2006/115/EÜ rentimis- ja laenutamisõiguse ja teatavate autoriõigusega kaasnevate õiguste kohta intellektuaalomandi vallas artikli 8 lõike 2 tõlgendamisel tuleb võtta arvesse nõudeid Maailma Intellektuaalse Omandi Organisatsiooni (WIPO) esituste ja fonogrammide lepingus (WPPT), milles liit on lepinguosaline, ja sellisena on see kooskõlas liidu kohustusega tagada WPPT artiklis 4 ette nähtud võrdne kohtlemine, ilma et selle kohta oleks vaja erisätet.

2. Liikmesriigil ei ole kaalutlusõigust näha ette kriteeriumid, mille põhjal määratakse kindlaks, millised esitajad kvalifitseeruvad direktiivi 2006/115 artikli 8 tähenduses „asjaomasteks esitajateks“. Sealhulgas ei saa liikmesriik ette näha, et õigus saada õiglast tasu piirdub vaid olukordadega, kus esitus toimub Euroopa Majanduspiirkonnas (EMP), olenemata sellest, kas esitajate elu- või asukoht on EMP riigis.

37 6. veebruari 2003. aasta kohtuotsus (C-245/00, EU:C:2003:68). See kohtuotsus käsitleb küsimust, mil määral võib direktiivi tõlgendamisel kasutada abivahendina rahvusvahelisi kokkuleppeid.

38 „Ühtlustatud rentimis- ja laenutusõigust ning ühtlustatud kaitset autoriõigustega kaasnevate õiguste vallas ei tohiks kasutada viisil, mille puhul oleks tegemist liikmesriikide vahelise kaubanduse varjatud piiramisega […]“.

39 Austria, Belgia, Bulgaaria, Eesti, Hispaania, Itaalia, Kreeka, Leedu, Madalmaad, Malta, Portugal, Prantsusmaa, Rootsi, Rumeenia, Saksamaa, Sloveenia, Taani ja Ungari.

3. Liikmesriikidel ei ole liidu ainupädevuse valdkonnas kaalutlusõigust ja nad ei tohi vastata reservatsioonidele, mida teevad teised WPPT lepinguosalised, ega rakendada muid kriteeriume peale nende, mis on sätestatud direktiivi 2006/115 artikli 8 lõikes 2.

4. Direktiivi 2006/115 artikli 8 lõikega 2 on vastuolus piirata õigust saada õiglast tasu nii, et esitajad, kelle esitused on fonogrammile salvestatud, ei saa tasu ja see koguneb vaid fonogrammitootja kasuks.